

Filozofická fakulta Univerzity Palackého v Olomouci
Katedra žurnalistiky

SROVNÁNÍ PROMĚN ZPRAVODAJSKÝCH RELACÍ TELEVIZNÍ STANICE ČT1
V LETECH 2017 A 2018

Bakalářská diplomová práce

Dominika GERYCHOVÁ

Vedoucí práce: Mgr. Miroslav LIBICHER

Olomouc 2021

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že jsem tuto diplomovou práci vypracovala samostatně s použitím pramenů a literatury uvedené v bibliografii.

Přesný počet znaků: 83 645

V Olomouci dne 18. 8. 2021

.....
Dominika Gerychová

Poděkování

Na tomto místě bych ráda poděkovala vedoucímu práce, Mgr. Miroslavu Libicherovi, za jeho čas, vstřícný přístup, cenné rady a pohotové odpovědi, bez kterých by tato práce nevznikla.

Poděkování věnuji také rodině a přátelům, kteří mi byli oporou při psaní této práce i v průběhu celého studia.

Anotace

Tato bakalářská práce se zabývá sledováním působení různých vlivů na vznik televizního zpravodajství v hlavní zpravodajské relaci Události na stanici ČT1 v průběhu let 2017 a 2018. Za využití kvantitativní analýzy sleduje zvolené parametry a sledované fenomény ve dvou časových obdobích, které následně komparuje a zodpovídá díky nim výzkumné otázky.

Práce je rozdělena na dvě části. Cílem teoretické části je vymezit základní pojmy problematiky vlivů na proces vzniku zpravodajských relací, charakteristika televizních relací a České televize. Cílem analytické části je komparovat sledované hodnoty a následně vyhodnotit, zda se během těchto let změnily. Zpravodajské relace byly analyzovány od ledna 2017 do prosince 2018, z každého měsíce byly vybrány dvě relace. Z analýzy vyplynulo že v Událostech nedošlo k zásadním změnám ve zpravodajských příspěvcích. Překvapujícím ale bylo zjištění, že čtvrté nejčastěji zastoupené téma byla kultura, a to přesto, že se nejčastěji řadí do soft news.

Klíčová slova: analýza televizního zpravodajství, Česká televize, hlavní zpravodajská relace, proměna zpravodajství, televize veřejné služby, Události

Abstract

This bachelor thesis is focused on monitoring the effects of various influences on the origin of television news in the main news program “Události” on the ČT1 station during 2017-2018. Using quantitative analysis selected parameters and observed phenomena in two time periods are being studied, compared and used to answer proposed research questions.

Thesis is divided into two parts. The main aim of the theoretical section is to define basic terms of influences on the process of news programs origin and to characterise television sessions and Czech Television. The aim of the analytical part is to compare the observed values with the subsequent evaluation whether they have changed during these years. The news session were analysed from January 2017 until December 2018, whereas two sessions were selected from each month. As emerged from the analysis there were no radical changes in the news in Události. Surprisingly, however, it was found that the fourth most frequently represented topic was culture, despite being most often considered as soft news.

Keywords: analysis of television news, Czech Television, main news programme, the change of the news, public service television, Události

Obsah

Úvod.....	10
1 Teoretická část.....	11
1.1 Zpráva.....	11
1.2 Druhy televizních zpráv.....	11
1.2.1 Zpráva čtená	11
1.2.2 Zpráva obrazová.....	12
1.2.3 Zpráva kombinovaná.....	12
1.2.4 Zpráva reportážní	12
1.2.5 Televizní zpravodajský rozhovor (interview)	12
1.2.6 Headline	Chyba! Záložka není definována.
1.3 Rozdělení zpráv podle tematického a časového hlediska.....	13
1.3.1 Tematické rozdělení zpráv	13
1.3.2 Rozdělení zpráv dle časového hlediska.....	13
1.4 Selekcce informací do zpravodajské relace.....	14
1.4.1 Výběr zpráv	14
1.4.2 Gatekeeping.....	15
1.4.3 Zpravodajské hodnoty	17
1.4.4 Význam místa události	18
1.4.5 Zpravodajská síť.....	18
1.5 Zpravodajství jako audiovizuální produkt.....	19
1.5.1 Charakteristika televizního zpravodajství	19
1.5.2 Význam ticha a mlčení	20
1.5.3 Pořizování záběrů.....	21
1.5.4 Postprodukce	22
1.6 Charakteristika České televize.....	23
1.6.1 Vznik České televize a jejího zpravodajství.....	23
1.6.2 Charakteristika zpravodajství České televize a moderátoři hlavní zpravodajské relace	23
1.6.3 Moderátoři	23
1.6.4 Vlivy působící na vznik zpravodajství České televize.....	24
2 Metodologie	29
2.1 Téma výzkumu	Chyba! Záložka není definována.

2.2	Cíl výzkumu	29
2.3	Metoda výzkumu (kvantitativní obsahová analýza).....	29
2.4	Sběr dat pro výzkum.....	29
2.5	Výzkumný vzorek a jeho výběr.....	30
2.6	Výzkumné otázky a jejich operacionalizace	30
2.6.1	Hlavní výzkumná otázka.....	30
2.6.2	Vedlejší výzkumné otázky	30
2.6.3	Sledované fenomény	36
3	Analýza dat.....	39
3.1	Druhy zpráv	41
	Závěr.....	45
	Seznam pramenů	Chyba! Záložka není definována.
	Seznam literatury.....	47
	Internetové zdroje.....	49
	Seznam příloh.....	50
	Přílohy	Chyba! Záložka není definována.

Úvod

Žurnalistika se velmi rychle vyvíjí již od jejího počátku, avšak zejména v posledních deseti letech, kdy se masivně rozšířilo využití digitálních technologií, se začala také výrazně proměňovat podoba žurnalistiky a média se začala více než kdy dřív vzájemně prolínat. Nabízí se proto otázka, jak se tento svižný vývoj mohl projevit na chodu jedné ze zpravodajských relací.

Bakalářská práce se zabývá hlavní zpravodajskou relací České televize v průběhu let 2017 a 2018, která je vysílána paralelně na stanicích ČT1 a ČT24. Pomocí obsahové analýzy hledá rozdíly ve zpracování zpravodajských příspěvků a následně vyhodnocuje, jestli se v průběhu tohoto časového období zpravodajská relace změnila a případně popisuje, jakým způsobem změny v relaci proběhly.

Hlavním cílem této práce je zjistit, zda došlo v Událostech, tedy v hlavní zpravodajské relaci České televize, v roce 2017 a 2018 ke změnám v jednotlivých zpravodajských příspěvcích. Pozornost u zjišťování odlišností v příspěvcích věnuji zejména obsahovým změnám, délce stopáže příspěvků a žurnalistickém způsobu zpracování témat, jinými slovy, jaké druhy zpráv byly pro prezentování témat využívány.

Práce je rozdělena do tří hlavních částí.

První část tvoří teoretická východiska, vztahující se k tématu práce. Popisují v ní, co je zpráva a jak se může zpráva dělit, následně je uvedena deskripce druhů televizních zpráv a také proces, kterým se z události stává zpráva, tedy selekce informací do zpravodajské relace a problematika, která je s tímto procesem spojená. V teoretické části také uvádím charakteristiku zpravodajství v audiovizuální podobě a v závěru charakteristiku České televize.

Druhá část se věnuje metodologii práce. Je v ní obsaženo téma výzkumu, jeho cíl a metoda zpracování dat, dále je v ní popsán způsob sběru dat pro výzkum, výzkumný vzorek a jeho výběr, výzkumné otázky a jejich operacionalizace a závěr výzkumu.

Třetí část nabízí interpretaci dat výzkumu a odpovídá na hlavní i vedlejší výzkumné otázky a uvádí zjištění o sledovaných fenoménech.

1 Teoretická část

1.1 Zpráva

Zpráva se vyskytovala v žurnalistice již od samého počátku její existence a stala se pro ni téměř nepostradatelnou. Stala se základem pro psaný žurnalistický obsah. Je možné ji najít v novinách nebo časopisech, ale je využívají ji i jiná média než pouze tisk. Zpráva se vyskytuje také televizním nebo rozhlasovým vysílání a v internetových médiích. Zpráva je tedy základním stavebním kamenem žurnalistiky a zpravodajství, prezentuje fakta, je informačně velmi nasycená a absentuje komentář nebo výklad prezentované události. Do zprávy by se neměl promítnout názor autora, ten může uvést pouze jednoznačné souvislosti.

Zpráva by měla zodpovědět pět nebo šest základních otázek, splňující mezinárodně uznávaná kritéria ve zpravodajství. V prostředí angloamerické žurnalistiky je řeč o tzv. „pěti w,“ tedy **what, who, when, where, why**. V německém prostředí se otázky nazývají **was, wer, wann, wo, warum, wie**. V české žurnalistice se hovoří o otázkách **kdo, co, kdy, kde** a v případě, že je zpráva delší se přidává **jak a proč**¹. Zároveň jsou u zprávy důležitými výběrovými kritérii aktuálnost, tedy to, co je nové, důležité a zajímavé a také relevance, zpráva by tedy měla mít pro příjemce hodnotu a použitelnost².

1.2 Headline

Jedná se o krátký a stručný televizní žánr. Ve většině případů vysílání v prostředí televizních stanic se řadí hned na úvod zpráv a jeho cílem je upoutat pozornost diváka, nikoliv předat hned na začátku zpravodajské relace maximum informací. Headline by měl být podle Osvaldové dynamický a měl by obsahovat tři až pět hlavních zpráv a jeho náročně strukturovanou kompoziční stavbou a významem pro diváka je považován jako samostatný žánr TV zpravodajství³.

1.3 Druhy televizních zpráv

1.3.1 Zpráva čtená

Čtená zpráva zpravidla přebírá informace ze zpravodajských agentur, je však přestylována pro potřeby mluveného jazyka. Podává divákovi stručná fakta o významné události, která proběhla v průběhu vysílacího času zpravodajské relace a je, vzhledem k její neočekávanosti, bez obrazového záznamu. Může zpravovat i o významné události, jejíž průběh se teprve očekává, případně doplňuje nové poznatky, k již odvysílané zprávě, pro všechny uvedené případy však platí absence obrazové složky. Informuje o událostech s vysokou mírou důležitosti a relevance.

¹ Osvaldová, 2011: 22

² Russ Mohl, 2005: 48-51

³ Osvaldová, 2011: 85

1.3.2 Zpráva obrazová

Tento typ zprávy je její charakteristikou velmi podobná filmovému šotu. Časový rozsah obrazové zprávy určuje čtený text a netrvá déle než 30 sekund. Podle Osvaldové se jedná o stručný, krátký a výstižný obrazový záznam události, který doplňuje moderátor ve studiu zakotvujícím textem, bez kterého by zprávě chyběla plná výpovědní hodnota⁴.

1.3.3 Zpráva kombinovaná

Kombinovaná zpráva užívá kompoziční schéma obrácené pyramidy, kdy na začátek staví nejpodstatnější informace (odpovídá na základní zpravodajské otázky kdo, co, proč, případně kdy a kde) a následují je postupně méně významné, doplňující informace, aby se zpráva mohla kvůli případnému časovému omezení vysílání krátit od konce. Platí pro ni vysoká informační nasycenost, prezentuje fakta a využívá primárně slovní rovinu komunikace, obrazová složka je sekundární. Podle Osvaldové je vystavěna na komentáři a synchronních výpovědích kompetentních osob⁵.

1.3.4 Zpráva reportážní

Zpráva reportážní je ve zpravodajské praxi známá jako reportáž. Podle Osvaldové je považována za kvalitativně nejdokonalejší žánrovou formu televizního zpravodajství a vyzdvihuje u ní zejména efektivitu bohatosti audiovizuálního jazyka a výstižnost přirozené povahy televizního zobrazování⁶.

Reportáž se drží faktů, které prezentuje redaktor v komentáři přímo z místa události. Významná je pro reportáž právě přítomnost redaktora v dané lokalitě a jeho vlastní svědectví. Faktická část reportáže se prolíná s rovinou emocionální, ve které jsou vyobrazeny záběry z místa a jsou dokresleny autentickými zvuky a ruchy.

1.3.5 Televizní zpravodajský rozhovor (interview)

Do tohoto žánru spadají všechny typy audiovizuálních příspěvků, ve kterých se dotazy moderátora, případně reportéra, střídají s odpověďmi jejich respondenta. Jako zpravodajský rozhovor se tak dá označit odpověď náhodného respondenta osloveného na veřejnosti na otázky z ankety, zpravodajský studiový rozhovor i výpověď odborníka na komplexní probíranou problematiku. Označuje se tak i živý vstup reportéra z místa události, odkud odpovídá na otázky moderátora ze studia, týkající se nejnovějších informací a vývoje dané události, případně komunikace moderátora ze studia a více hostů či reportérů.

⁴ Osvaldová, 2011: 86

⁵ Tamtéž.

⁶ Osvaldová, 2011: 87

1.4 Rozdělení zpráv podle tematického a časového hlediska

1.4.1 Tematické rozdělení zpráv

John Hartley v jeho díle *Understanding News* (1982) rozděluje typy zpráv podle jejich tematického zaměření události, celkem je řadí do šesti rubrik.

- **Politické události** shrnují dění lidí u moci, tedy politických subjektů, parlamentu, senátu, prezidenta, premiéra, dalších zástupců z oblasti politiky
- **Ekonomické události** se dle autora nejčastěji týkají soukromých subjektů a jejich vedení
- **Zahraníční události:** jsou podle Hartleyho obvykle vzájemné vztahy vlád
- **Domácí události** informují o bohaté nabídce zpráv odehrávající se od prostředí pozadí konfliktu až po tzv. „hluboké lidské příběhy“ (v angličtině *human interest stories*)
- **Příležitostné události** z anglického *occasional stories*, jedná se například informace o úmrtí celebrity, přírodní katastrofy apod.
- Do **sportu** se tematicky řadí výsledky utkání a zápasů různých druhů sportu (v České republice se nejčastěji jedná o fotbal a hokej), úspěchy domácích profesionálních sportovců v soutěžích po celém světě

V mé práci však takové tematické rozdělení zpráv nebylo postačující, vytvořila jsem proto celkem 27 tematických oblastí, do kterých jsem v analýze rozdělovala příspěvky z Událostí ČT. Vycházela jsem z nejčastějšího výskytu témat ve zprávách Událostí. Tematické oblasti jsou popsány v kapitole Výzkumné otázky a jejich operacionalizace.

1.4.2 Rozdělení zpráv dle časového hlediska

Další způsob, jakým je možné uchopit rozdělení zpráv je časový faktor. Dvojí typologie zpráv dle času Gay Tuchmanové (1978), vypracovaná na základě pozorování pracovní rutiny v redakci amerických novinářů, je využíváno dodnes. Zprávy Tuchmanová dělila na dvě kategorie – hard news a soft news.

V případě hard news jde o důležité informace, u kterých se jejich zveřejnění nemůže odkládat na později a musejí se okamžitě zařadit i do již probíhajícího televizního zpravodajství, protože by o nich měl mít každý občan povědomí. Příkladem hard news je významné sdělení vlády a legislativních orgánů, různá neštěstí (povodně, silná zemětřesení, požáry, atentáty), vraždy, bankovní loupeže a další zprávy ekonomického či politického charakteru.

Soft news jsou opakem hard news, tedy zejména zprávy z každodenního života. Nejsou natolik významnými jako hard news, přesto získávají určitý prostor ve zpravodajství tím, že jsou informačně přínosné a obsahují prvky, které jsou jistým způsobem zajímavé. Pod tento typ zpráv spadají například novinky o narození mláděte chráněného druhu, reportáž o koncertu světového zpěváka nebo informace o způsobu odívání vysoce postavených osob (státníků, politiků) apod.

Zařazení jednotlivých událostí do těchto kategorií je však dle Tuchmanové problematické vzhledem k tomu, že sami zpravodajci nedokáží vytvořit obecnou definici pro hard news a soft news, nabízí pouze konkrétní příklady událostí, které spadají buďto pro hard nebo soft news⁷.

Hranice mezi těmito dvěma typy zpráv je však v některých případech velmi tenká. V praxi je tedy velmi obtížné rozlišovat mezi těmito dvěma kategoriemi zpráv a může být subjektivní, jak dotyčný vnímá podstatnost informací obsažených v daném příspěvku.

1.5 Selekcce informací do zpravodajské relace

Běžný divák v televizi sleduje zpravodajskou relaci a zaměřuje se zejména na její obsah, nechává se strhnout emocemi, které v něm události v relaci vyvolávají, méně se však zamýšlí nad celým procesem tvorby jednotlivých příspěvků a také celého vysílání. Za konečnou podobou televizní relace však stojí vysoký počet rozhodnutí a úkonů zaměstnanců daného televizního média. Na těchto jednotlivcích stojí velká zodpovědnost – rozhodnutí, co se ze všech událostí, které se v nedávné době udály ve světě, dostane do hlavní zpravodajské relace a které z těchto událostí už nejsou natolik relevantní, aby v ní získaly prostor pro zveřejnění. Tito zaměstnanci tedy pomocí jejich rozhodnutí, tedy přijetí či odmítnutí konkrétních událostí pro další zpracování do vysílání, vytvářejí určité síto informací.

V souvislosti s výše uvedeným vyvstává na povrch hned několik otázek. Podle jakých parametrů se žurnalisté rozhodují při výběru zpráv? Existuje nějaké obecné kritérium či měřítko, podle kterého se dá jednoznačně určit, co bude do relace zařazeno?

1.5.1 Výběr zpráv

Jak uvádí Tomáš Trampota v knize *Zpravodajství*, tak se podobnými otázkami zabýval již David Manning White v jeho studiích v padesátých letech. Závěrem bylo zjištění, že se žurnalisté při selekci informací rozhodují převážně spontánně, bez hlubší reflexe a využívají přitom předchozí, dlouhodobé zkušenosti. Právě na zkušenost však nenahlíží kriticky, nýbrž předpokládá, že jde o něco samozřejmého a přijímaného. Novinář tedy zaměřuje jeho pozornost na samotný výběr zprávy, příliš se však nezabývá tím, proč a jakým způsobem to dělá⁸. Podle Bakičové jsou ve výběru zpráv a témat úspěšní pouze ti novináři, kteří mají přehled o dění, denně čtou, získávají informace z více zdrojů a v průběhu tohoto procesu by měli najít způsob, jak rychle a efektivně zpracovat velký počet informací a získat z nich jádro sdělení⁹.

Výběr událostí však není jediným selektivním procesem, během kterého jsou ony události rozřazovány na adekvátní a nevhodné pro další zpracování. Zpravodajci musí kromě zvolení konkrétní události vybrat i informace, které do relace podle jistých kritérií zařadí a které již nejsou dostatečně vhodné. Měli by se přitom držet faktů, určit, co je ústředním

⁷ Tuchman, 1980: 39–63

⁸ Trampota, 2006: 25

⁹Bakičová, 2005: 97

tématem události, od hlavního tématu příliš neodbočovat a volit vhodné jazykové prostředky. Na základě událostí tedy novinář postupně utváří ucelenou zprávu.

V knize Denise McQuaila se nahlíží na fenomén faktorů působících na výběr zpráv. Podle ní existuje několik způsobů, jakými se dostává faktický zpravodajský obsah do médií, přičemž má i odlišné podoby¹⁰.

„Někdy je třeba obsah vyhledat nebo si ho objednat předem, jindy může být ‚objevení‘ události systematicky naplánováno. Někdy také musí být obsah interně vyroben či sestaven, zkonstruován. Proces konstrukce, stejně jako výběr zpráv, není nahodilý ani subjektivní. Odehrává se do značné míry v závislosti na interpretaci a závažnosti, což jsou kritéria vztahující se k byrokratickým institucím, jež jsou buď zdrojem zpráv, nebo vytvářejí události (policejní okrsky, soudy, úřady pro sociální péči, vládní výbory apod.)¹¹.“

Dalším, zvláštním typem výběru zpráv je výběr zpráv ze zahraničí. Jednotlivé země mají jistou potřebu získávat informace o místech za hranicemi, zejména pak o těch, které se jich mohou nějakým způsobem dotknout nebo je přímo ovlivnit. Může se například jednat o státy, se kterými uzavírá daná země obchod a má přátelský či naopak nepřátelský vztah.

Galtung a Ruge vidí za výběrem zahraničních zpráv tři typy faktorů: prvním jsou **organizační**, ty souvisí s distribucí zpráv a jejich dostupností, dalším jsou **sociokulturní**, u nichž je spojen výběr tématu s hodnotami a posledním typem faktorů jsou **žánrové** a s těmi se pojí zájem publika¹².

K uvedené spojitosti mezi blízkostí a důležitostí dvou států pro výběr zpráv došly i závěry několika dalších analýz. Jednoduše řečeno málo ekonomicky, politicky a jinak významné státy ve většině případů nevytváří nosná témata pro jiné země. Výjimky tvoří případy, kdy se v daných místech šíří závažná nákaza, probíhá válka, krize, případně se stane přírodní katastrofa, která se dotkne životů tamních obyvatel nebo se v cizí zemi vážně zraní či zahyne občan země, kde jsou zprávy vytvářeny.

Prevažně však uvedené analýzy věnovaly pozornost „seriózním“ událostem (politické a ekonomické) a zaměřovaly se také zejména na hard news. Studie se už tolik nezaobíraly oblastem sportu, kultury, bulváru a dalšími potencionálními oblastmi, které se mohly stát zprávou¹³.

1.5.2 Gatekeeping

S procesem vzniku zpravodajství úzce souvisí rozhodovací proces zaměstnanců médií, s čímž je spojen pojem gatekeeping. Myšlenka gatekeepingu byla rozvinuta na základě empirické studie Manninga Whita v padesátých letech 20. století. Pro jeho práci si vybral

¹⁰ McQuail, 2009: 321-322

¹¹ Tamtéž.

¹² McQuail, 2009: 274

¹³ Tamtéž.

sledování každodenní činnosti redaktorů v americkém regionálním deníku. Proces výběru zpráv vnímal jako filtrování informací přes určitou bránu (*gate*). Brána symbolicky reprezentovala možný vstup do světa médií a vrátný, který stál u ní a rozhodoval, zda se informace dostanou dovnitř, byl potom tzv. „Mr. Gates,“ později nazvaný jako „gatekeeper“¹⁴. V reálném světě tohoto vrátného zastupoval zpravodaj, redaktor, šéfredaktor či editor¹⁵. Podle Whita jsou novináři z odlišných médií první „bránou“ v procesu komunikace a musejí udělat počáteční rozhodnutí, zda je příběh „důležitý“ nebo ne¹⁶.

Z poznatků během výzkumu vyplynulo, že byla do médií vpuštěna pouze desetina přichozích informací¹⁷. U zamítnutých zpráv sledoval důvody, kvůli kterým nebyly vpuštěny do médií. Lišily se na dvě kategorie: první byla **obsahová**, kdy editor neshledal zprávu jako dostatečně podstatnou či zajímavou pro její zveřejnění. Druhá kategorie byla **organizační**, zde byl důvodem zamítnutí nedostatek prostoru v médiích, případně další odůvodnění, například příliš jednostranně politicky zaměřená výpověď či nadměrná brutalita. White došel k závěru, že je proces založený na subjektivitě gatekeepera a je závislý na jeho zkušenostech, postojích a očekáváních¹⁸.

White se chtěl v jeho poznatcích dobrat také k tomu, zda jsou novináři v postupu výběru zpráv systematictí a rozhodnutí si promýšlí, nebo zda se řídí na základě jejich vlastních intuicí.

Tento koncept dále rozpracoval Walter Gieber. Za nejpodstatnější faktor při procesu výběru zpráv již nepovažoval subjektivitu při rozhodování gatekeepera jako White, ale tlak vyvíjený na to, aby se informace dostaly do médií. „Jde o model komunikace zpochybňující absolutní nezávislost komunikátora na zdroji a tím i ideál svobodného tisku. Gieber upozorňuje, že pro zdroj informace (který se snaží umístit své sdělení v médiu) a komunikátora (který se snaží médiem informačně nasytit) je výhodné vzájemně spolupracovat“¹⁹.

Mezi významné autory kritiky gatekeepingu patří i Pamela Shoemakerová. V její práci Gatekeeping uvedla, že proces gatekeepingu není ovlivněn jen výběrem zpráv, ale i procesem přetváření události na zprávu²⁰. Zohledňovala širší společenský kontext a další možné faktory ovlivňující proces. Mezi ně patřila role inzerentů v médiích, vztahy k veřejnosti, skupiny vytvářející jistý nátlak, odlišné zdroje a manažery. Při rozhodování v rámci přípravy zpráv

¹⁴ Tohle označení nemá prvenství u M. Whita, ale u sociologa Kurta Lewina, který se po druhé světové válce věnoval procesu výběru rodin při nákupu potravin. White si od něj pro oblast médií tento termín pouze vypůjčil.

¹⁵ Trampota, s. 38-39

¹⁶ WHITE, David Manning. The “Gate Keeper”: A Case Study in the Selection of News. *Journalism Quarterly* [online]. 1950, 27(4), 383-390 [cit. 2021-6-21]. ISSN 0022-5533. Dostupné z: doi:10.1177/107769905002700403

¹⁷ Reifová, 2004: 70

¹⁸ Tamtéž.

¹⁹ Tamtéž.

²⁰ Reifová, 2004: 71

potom gatekeeperei využívali opakované kroky a věnovali přitom pozornost jak cílové skupině publika, tak financím²¹.

Pojem „hlídání u brány“ má široký záběr. Tento koncept lze aplikovat i na činnosti literárních agentur a vydavatelů nebo na redakční a produkční práci v televizi a tisku. Obecně lze říct, že „hlídání“ je spojeno s něčí možností rozhodovat o přijetí či zamítnutí přístupu odlišných skupin a jednotlivců s různorodými postoji a stanovisky. Právě u brány proto často dochází k názorovým střetům. Nejčastěji se to týká střetů s politiky, kteří si stěžují na nedostatek mediální pozornosti nebo naopak přílišné pozornosti médií věnované jejich oponentům²².

Počáteční výzkumy a práce se zabíraly gatekeepingem se zaměřením na svévolné subjektivní vlivy působící na jednotlivce při výběru zpráv, zatímco pozdější institucionální poznatky zaměřily pozornost na faktor mediálních organizací ovlivňující proces gatekeepingu. Příčinou dalších rozpracování byly shodné postupy při výběru zjištěné pomocí obsahové analýzy, vyvracely tedy názor, že je rozhodování čistě subjektivní a náhodné. Pozdější výzkumy poté sledovaly například souvislosti mezi velikostí konkrétních médií, odlišných mediálních rutin a postupů, rozličnými možnostmi, jak získat nové informace pomocí zdrojů, kontaktů a zdrojů, typy a úrovněmi kolegiálních vztahů atd. Uvedené poznatky a studie daly vzniknout konceptu „zpravodajských hodnot,“ v angličtině news values.

Dalším prvkem působícím na ty, kteří selektují zprávy je nutnost udržet pozornost diváků, což dělá celý proces výběru informací ještě o poznání složitější. Podstatným omezením je také finanční stránka.

1.5.3 Zpravodajské hodnoty

Princip zpravodajských hodnot se, na rozdíl od dalších teorií, zabývajících se vlivy participující se na vzniku zpravodajství, zdůrazňující působení lidského faktoru a činnosti redakce, zaměřuje zejména na jisté prvky události, které určují míru pravděpodobnosti, díky které se událost může stát zprávou v masmédiích, tedy v celorepublikových a krajských denících, v rádiích, v televizních a také online médiích.

„Podle různých teoretiků sem patří např. novost (aktuálnost), důležitost, blízkost, dramatičnost, negativita, jednoznačnost, překvapivost, zaujetí, konflikt, kulturní pochopitelnost, vztah k tzv. důležitým národům i státům, osobám, osobám, personalizace, podobnost s již publikovanými zprávami atd²³.“

²¹ McQuail, 2009: 318

²² Tamtéž.

²³ Osvaldová, 2007: 240

Anglický výraz „*news values*,” v češtině zpravodajské hodnoty, popsal jako první Walter Lippmann v jeho díle *Public opinion* (1922). Zpravodajskou hodnotu vnímal jako jednoznačnost události, překvapení, prostorovou blízkost, osobní zaujetí a konflikt²⁴.

Metodologicky podloženou analýzu zpravodajských hodnot však vypracovali až Johan Galtung a Marie Ruge z Norska o desítky let později, přesněji v roce 1965, v jejich analýze tištěného zahraničního zpravodajství²⁵.

Galtung a Ruge určili celkem 12 zpravodajských hodnot. Na každém stupni výběru určili dva principy. Prvním z nich je princip selekce, který spočívá v tom, že čím více splňuje událost konkrétních zpravodajských hodnot, tím větší je pravděpodobnost, že se dostane do zpravodajství. Druhým ze dvou principů je princip deformace – konkrétní znaky události, díky kterým událost stala zprávou se při jejich zpracování a následném prezentování zdůrazňují²⁶.

Konkrétně pro televizní zpravodajství je charakteristický fenomén upřednostňování událostí, ke kterým je zajištěna obrazová složka a zvýhodňovány jsou také události, o kterých může z místa informovat reportér daného média. Týká se to především zahraničních událostí, o nichž jsou média informována prostřednictvím agentur²⁷.

1.5.4 Význam místa události

Během procesu přetváření události ve zprávu působí na jeho samotný průběh mnoho faktorů, jedním z nich je lokalita události. Největší pravděpodobnost zařazení události do zpravodajství získávají události odehrávající se v blízkosti velkého města, případně regionu či státu, kde žije početná skupina potencionálních diváků. Pokud se odehraje událost v jejich blízkosti (ať už na úrovni vesnice, města nebo státu), mají o zprávy ohledně této události výrazně větší zájem než o zprávy s obsahem podobného rázu, avšak pocházející ze vzdálenějších míst.

Jak popisuje Denis McQuail – při vytváření samotné zprávy je pro diváka zásadní znát lokaci události, která je významná také pro požadavky na objektivitu zpravodajství. Zpráva bez specifikovaného místa události nebo bez možného ověření dané lokace je poté vnímána jako „neudálost”²⁸. “Poplašné a nepravdivé zprávy, kolující nejen po internetu, však mohou být některými příjemci vnímány jako zpráva, přestože neobsahují přesnou informaci o místě, kde se událost stala, případně je geografické umístění události popsáno nepřesně či nspecificky.

1.5.5 Zpravodajská síť

Je jedním z faktorů ovlivňující konstruování reality ve zprávách a zároveň působí jako organizační faktor při výběru událostí. Při selekci událostí působí na samotný proces výběru

²⁴ Reifová, 2004: 76

²⁵ Tamtéž.

²⁶ Trampota, 2006: 26

²⁷ Trampota, 2006: 27

²⁸ McQuail, 2009: 323

i několik omezujících vlivů, mezi ně se řadí i fakt, že událost vzniká v rámci mediální organizace, což marginálním způsobem ovlivňuje vnímání objektivitu – není již vnímána jako neovlivněného a nepokřiveného popisu poznané skutečnosti, ale více se blíží pragmatickému konceptu, při kterém jsou dodržovány profesionální žurnalistické zásady při získávání informací, jejich následnému zpracování a šíření směrem k veřejnosti²⁹.

„Jako jeden ze zmíněných faktorů funguje např. tzv. síť zpravodajská. Tento pojem zavedla Gaye Tuchmanová. Koncept vychází z toho, že události specificky distribuované v a) prostoru; b) čase mají zvýšenou šanci na to, aby se staly zprávami, resp. na to, aby prošly sítí gatekeepingu³⁰.“

Zpravodajskou sítí vytváří místa, jež jsou nazývána tzv. „uzlovými body,“ ve kterých se zachycují události a ty jsou následně přeformovány ve zprávy. Tato místa jsou vytvářena lokalitami, na kterých působí zpravodajci. Události tedy vznikají v místech, kde jsou přítomní zpravodajové³¹.

K vytváření reality zpravodajskými médii přispívají tři následující faktory. Prvním z nich je využívání stejných uzlových bodů jak novináři, tak zpravodajskými agenturami. V tomto důsledku poté ve zpravodajství vznikají ve stejných oblastech „hluchá místa,“ o nichž nevznikají téměř žádné nebo žádné zprávy. Dalším faktorem působícím na konstrukci reality ve zpravodajství je předem určená lokalita uzlových bodů. Jejich místo ve většině případů určuje oblast s vysokou koncentrací moci. Posledním z faktorů je fenomén, kdy se události „odehrávají“ v místě, na kterém se nachází i zpravodajové. Když však média předávají lidem informace o těchto událostech, působí dojmem, že jsou novináři přítomní u událostí.

1.6 Zpravodajství jako audiovizuální produkt

1.6.1 Charakteristika televizního zpravodajství

Při tvorbě televizního zpravodajství je nedílnou součástí nejen obsah zpráv, ale i zvuková a obrazová složka, které ovlivňují výsledný dojem a představu o události u příjemců těchto kódů. Je zde řeč o tzv. „audiovizuálním jazyku.“ Díky němu získává televizní zpravodajství možnost nabídnout oproti jiným typům médií nekomplexnější smyslové zprostředkování zpráv.

Do obrazové složky tohoto jazyku se řadí různé typy nosičů obrazu, které jsou dále převedeny do výsledného televizního signálu (například živé přenosy, filmy, fotografie), psaný text, grafika (efekty, animace, virtuální prostředí dokreslené počítačovými procesy)

²⁹ Reifová, 2004: 230

³⁰ Tamtéž.

³¹ Tamtéž.

a v neposlední řadě i videa převzaté ze sociálních sítí (YouTube, Twitter, Facebook). V televizním zpravodajství převládá po zvukové stránce zejména mluvené slovo³².

Mluvené slovo je pro diváka zároveň nejpřínosnější součástí TV zpravodajství vzhledem k tomu, že se díky němu dozvídá nejvíce informací ze všech složek audiovizuálního výstupu, přítomných v televizních zpravodajských příspěvcích. Obrazová složka poté slouží jako doplnění sdělované zprávy, přibližuje divákovi dané prostředí a umožňuje mu získat bližší představu o prostředí, ve kterém se zpravodajský příspěvek natáčel (například televizní studio, prostředí v místě události, ale také ilustrační záběry, sloužící výhradně jako doplnění zvukové složky obrazem v případě, kdy je k dispozici pouze zvuková složka).

Do zvukové složky se řadí také tzv. ruchy, což jsou reálné zvuky prostředí, dodávající příspěvkům na autentičnosti a v menším zastoupení je zde obsažena hudba nebo ticho³³.

Dalšími prostředky komunikace v televizním zpravodajství jsou mimojazykové, tedy neverbální prvky. V kombinaci s mluveným slovem napomáhají při výkladu sdělení jednotlivých zpráv³⁴.

Do neverbálních sdělení se v tomto případě řadí mimika a výrazy obličeje, paralingvistika (dikce a tón řeči), gestika, posturologie, kinezika, proxemika nebo také výběr oblečení, který může o osobě mnohé prozradit.

1.6.2 Význam ticha a mlčení

S televizním zpravodajstvím je neodmyslitelně spojen jak obraz, tak i zvuk. Ve vědeckých pracích, zaměřených na TV zpravodajství, je hojně analyzována především jeho zvuková složka, která je hlavním nositelem významu sdělení. Odborné práce se pak při výzkumu zaměřují především na význam obsahu zvuku, zkoumání významu ticha ve zpravodajství však u těchto prací není příliš časté, proto tomuto jevu věnuji alespoň krátkou část mé vlastní práce, přestože se jím v samotné analýze nebudu zabývat.

V češtině se nepřítomnost zvuku oproti anglickému výrazu „silence“ rozděluje na „ticho“ a „mlčení“. „Ticho“ je tedy nejčastěji definováno jako absence zvuků, má však mnoho podob a je vnímáno velmi subjektivně. Oproti tomu termín „mlčení“ se v užším významu využívá pro absenci slov, tedy pro ticho konkrétního subjektu.

Vaňková v knize *Mlčení a řeč v komunikaci, jazyce a kultuře* uvádí, že mlčení spočívá v tom, že osoba nemluví, nevydává žádné zvuky hlasem a jedná se o tzv. „slovní ticho.“ Mlčení podle ní může mít různé významy a získávat tak odlišné smysly. Může se jednat o projev překvapení a dalších intenzivně prožívaných emocí, stejně tak může být záměrem mluvčího využít v komunikaci nemluvení jako strategii, případně může jít o projev nízké inteligence apod. Podle Vaňkové má pak mlčení tři hlavní významy: nepřítomnost podnětu

³² Lokšík in Osvaldová a kol., 2011: 73

³³ Lokšík in Osvaldová a kol., 2011: 74

³⁴ Tamtéž.

k řeči, dalším je jeho využití jako jednoho z východisek neverbální komunikace (např. vyjádření nesouhlasu) a posledním významem je prostá distance řeči (příkladem je vyjádření postoje k probíranému tématu nebo nedůvěra ke komunikačnímu partnerovi)³⁵.

Ticho může být projevem například technických potíží v případě, že je problém spojit se s moderátorem v terénu nebo pokud nastanou jiné technické problémy, v jejichž důsledku se k divákům nedostává složka vysílání.

1.6.3 Pořizování záběrů

Nedílnou součástí zpravodajských příspěvků je i způsob, jakým zachycuje kameraman obrazovou složku. Za technickou kvalitu záběrů zodpovídá téměř výhradně kameraman³⁶. Při pořizování audiovizuálního obsahu by měl kameraman dbát na jisté zásady a pravidla natáčení, kterými může výrazně ovlivnit výsledný dojem příjemce. Například roztřesené záběry jsou pro televizní zpravodajství téměř nevyužitelné, stejně jako příliš rychlý pohyb kamerou nebo velmi tmavé či světlé záběry, a to z toho důvodu, že by divákovi značně znesnadňovaly možnost využít informace z obrazu a rozpoznat, co se na natáčeném místě odehrávalo. Nekvalitní kamerové záběry navíc citelně zhoršují celkový dojem zpravodajství, proto je brán na kvalitu kamerového materiálu a jeho střihu značný důraz.

Pro televizní zpravodajství je kromě kvality záběrů podstatný i způsob, jakým je obraz zachycené reality zpracován. Pro jednotlivé části zpravodajství jsou typické odlišné způsoby natáčení.

„Charakter záběru je dán jeho vlastnostmi (úhlem, postavením a pohybem kamery, rámováním a kompozicí obrazu), velikostí (celek, polocelek, detail) a funkcí, kterou plní vzhledem k zobrazované skutečnosti (orientační, registrační, emotivní, dramatizační, symbolickou apod.)³⁷.“

Právě trojice odlišných velikostí záběrů (celek, polocelek a detail) v kombinaci s mluveným slovem napomáhá k zodpovězení základních žurnalistických otázek a plynulé návaznosti jednotlivých záběrů.

- **Celky** odpovídají na otázky *kdy* (alespoň přibližně) a *kde* se událost odehrává. Bývají řazeny zpravidla na začátku příspěvku, kdy uvádí diváka do časoprostoru události. Zobrazují celé místo a orientační dobu, divák má možnost se zorientovat a připravit se na bližší informace.
- **Polocelek:** není již vidět celá lokalita, polocelek více přibližuje jednotlivé osoby, které nemusí být vidět celé, zpřesňuje se význam jejich vztahu a činností. Polocelek je často využíván při rozhovoru, kdy jsou naproti sobě moderátor (či reportér) a respondent nebo pohyblivých objektů.

³⁵ Vaňková, 1996: 17

³⁶ Orlebar, 2012: 201

³⁷ Lokšík in Osvaldová a kol., 2011: 74

Prostřednictvím polocelku dostává příjemce odpovědi na otázky:

1. **kdo** je součástí události
 2. **co** se odehrálo³⁸
- **Detail:** nabízí odpovědi na otázky **jak** a **proč**³⁹. V televizi bývá hojně využíván proto, že snižuje význam okolí, a naopak se velmi soustředí na vybraný objekt. S jeho pomocí vynikne význam objektu i na malé obrazovce. Vyzobrazuje detaily jednotlivých objektů a nabízí možnost přiblížit jejich rysy, znaky a základní princip.

1.6.4 Postprodukce

Postprodukce je finální proces audiovizuálního materiálu, ve kterém se zpracovávají pořízené záběry a upravují se pomocí stříhu a případně i efektů do výsledného audiovizuálního produktu, v tomto případě tedy takového výstupu, který vidí diváci ve večerních televizních zprávách. Zpracování záběrů v postprodukci by mělo u příspěvku vytvořit přirozenou a logickou plynulost jak obsahové, tak zvukové a obrazové stránky a v ideálním případě by neměly diváka při sledování rušit žádné nechtěné prvky (např. otřesy kamery, příliš zdlouhavé hesitační zvuky a protažená vycpávková slova, přeroky moderátora, hluk okolí přerušující mluvené slovo, zvuk sirén apod.). Podle Orlebara je postprodukce fáze, kdy jsou jednotlivé záběry a sekvence spojeny dohromady a znovu sestaveny tak aby vytvořily iluzi trojrozměrného prostoru, kterou následně můžeme sledovat na televizních obrazovkách⁴⁰.

Na kameramanovi stojí zodpovědnost získat materiál, kde budou zmíněné rušivé elementy absentovat. Není tedy neobvyklé, že kameraman získá požadovaný záběr až na několikátý pokus. Pokud se přesto do střížny dostane záběr, kde se vyskytuje jedna z uvedených chyb, měl by se ji stříhač (osoba, zastávající hlavní práci postprodukce) pokusit do výsledného příspěvku neobsáhnout nebo alespoň zmírnit její viditelnost či slyšitelnost pomocí efektu stabilizace obrazu (například tzv. bodového trackingu, kdy software vysleduje trajektorii zvolených bodů v obraze, invertuje ji a následně pohybuje obrazem proti pohybu této trajektorie) ve stříhacím programu. Orlebar popisuje práci stříhače jako práci, která vyžaduje velmi dobrý cit pro narativní a obrazovou kompozici, hluboké porozumění médiu a taky některých dalších technických dovedností⁴¹.

Při postprodukci by také měla být dodržena základní pravidla stříhu a pro docílení kvalitního výsledného výstupu by se měly taktéž dodržovat zavedené postupy skladby jednotlivých záběrů. Základní pravidla jsou však z podstaty věci samozřejmá i laikům v oboru a měla by sloužit spíše jako varování před možnými omyly, ke kterým může dojít z mechanických důvodů⁴².

³⁸ Lokšik in Osvaldová, 2011: 75

³⁹ Tamtéž.

⁴⁰ Orlebar, 2012: 202

⁴¹ Tamtéž.

⁴² Kučera, 2002: 81-82

1.7 Charakteristika České televize

Na vznik a prezentování zpravodajství má nesporný vliv charakter samotného média a jeho způsob fungování. Česká televize je oproti jiným tuzemským televizním médiím ovlivňována odlišnými vnitřními i vnějšími vlivy, a to proto, že je klasifikována jako veřejnoprávní médium. To má oproti nim stanovený odlišný právní rámec, možnosti a způsob financování a také je povinna řídit se jejím kontrolním orgánem, tedy Radou České televize a mimo jiné také Kodexem České televize.

Nejdříve však věnuji krátkou část práce historii České televize, jejímu vzniku, počátku vysílání a charakteristice samotného zpravodajství České televize.

1.7.1 Vznik České televize a jejího zpravodajství

Česká televize funguje od 1. ledna 1992 jako televizní služba veřejnosti České republiky, jinými slovy veřejnoprávní televizní stanice. Její vysílání aktuálního zpravodajství je regulováno zákonem č. 483/1991 Sb., o České televizi⁴³.

Ivo Mathé obsadil funkci jejího prvního ředitele, jmenován byl Českou národní radou na konci roku 1991. První tři měsíce od spuštění vysílání plnil tuto funkci pouze jako prozatímní ředitel, po dvoukolovém výběrovém řízení na stálého generálního ředitele jej Rada České televize určila jako vítěze, 1. dubna 1992 se tedy stal generálním ředitelem na šestileté funkční období.

1.7.2 Charakteristika zpravodajství České televize a moderátoři hlavní zpravodajské relace

Kanál ČT1 byl prvním vysílaným v České televizi, od 1. ledna 1992 do ledna roku 1993 pod názvem ČTV. V roce 2005 vznikla první čistě zpravodajská stanice na našem území, vysílaná pod názvem ČT24. Od šesté hodiny ranní do půlnoci vysílá tato stanice každou hodinu v odlišných časových intervalech (patnácti, třiceti a šedesáti minut) aktuální zprávy. Nejdelší zpravodajskou relací jsou večerní Události, vysílané od 19:00, jejichž časová stopáž se liší, zpravidla se ale vysílají přibližně 45 minut. Následuje je další pořad zpravodajského typu, konkrétně Události, komentáře, které obvykle věnují více prostoru vybraným událostem daného dne.

1.7.3 Moderátoři

V letech 2017 byli moderátory hlavní zpravodajské relace České televize, tedy Událostí, Marcela Augustová, Michal Kubal, Daniela Písařovicová a Jakub Železný. Na konci června 2018 doplnila tým večerní zpravodajské relace nová moderátorská dvojice –

⁴³ *Kodex České televize: zásady naplňování veřejné služby v oblasti televizního vysílání* [online]. 2003. Praha: Česká televize, 2003 [cit. 2013-04-07]. ISBN 80-85005-46-8. Dostupné z: <https://www.ceskatelevize.cz/vse-o-ct/kodex-ct/preambule-a-vyklad-pojmu/>. Poslední úprava 27. 5. 2021

Světlana Witowská a Martin Řezníček⁴⁴. Světlana Witowská se v roce 2018 zapsala do povědomí diváků především díky moderování duelu mezi Milošem Zemanem a Jiřím Drahošem před lednovými prezidentskými volbami. Martin Řezníček byl před uváděním Událostí zahraničním zpravodajem ČT v USA.

Jak popisuje v jeho knize Russ-Mohl, pro televizní vysílání je více než pro jiné média určující vzhled moderátora a jeho osobnost. Pro diváky se moderátoři stávají identifikátory programu a při jejich výběru je určující jejich autorita, ztělesnění zdravého rozumu a také by měli věcem dávat smysl a řád⁴⁵. Výše uvedení moderátoři Událostí se do hlavní zpravodajské relace ČT nedostali náhodou. Každý z nich byl diváckému publiku znám z obrazovky již z dřívější doby, kdy veřejně vystupovali na jiných pozicích či v jiných pořadech a diváci o nich již měli vytvořené povědomí.

Oproti jiným zpravodajským relacím, vysílaným na území České republiky, však nejsou v Událostech vytvářeny trvalé moderátorské dvojice. Během každé zpravodajské relace se však v jejím průběhu vystřídají dva moderátoři, přičemž každý z nich uvádí přibližně půlku zpráv ve vysílání. Jejich střídání probíhá ve studiu a moderátor, který uváděl zprávy jako první nastíní, čemu se bude věnovat druhý moderátor v následujících minutách a zbylé části Událostí a následně mu předá slovo.

1.7.4 Vlivy působící na vznik zpravodajství České televize

Když pomínu již dříve zmiňované vlivy, působící na proces tvorby samotné zprávy (viz kapitola Selekce informací do zpravodajské relace), nabízí se otázka, co dále ovlivňuje postup při vytváření zpravodajství v České televizi, v čem se tento proces ve veřejnoprávní televizní stanici liší například od soukromých médií.

Jak jsem již nastínila v práci dříve (v úvodu kapitoly Charakteristika České televize), Česká televize se, jakožto veřejnoprávní médium, zavázala kromě dodržování zákona č. 231/2001 Sb., o provozování rozhlasového a televizního vysílání také k regulaci její činnosti prostřednictvím Kodexu České televize.

1.7.4.1 Kodex ČT

Podoba a forma zpravodajství je ovlivňována mnoha faktory, které již byly zmíněny v předchozích kapitolách. Kromě těchto faktorů na něj však při vzniku působí také soubor norem a pravidel, které musí Česká televize podle zákona dodržovat, jinými slovy ji ovlivňuje povinnost dodržovat obsah právního rámce, stanoveného pro Českou televizi, přesně určeném v zákonu č. 483/1991 Sb., o České televizi.

⁴⁴ Česká televize. Události České televize bude poprvé moderovat Světlana Witowská a Martin Řezníček. *ČT24* [online]. 24. 6. 2018 [cit. 20. 2. 2021]. Dostupné z: <https://ct24.ceskatelevize.cz/domaci/2518963-udalosti-ceske-televize-bude-poprve-moderovat-svetlana-witowska-a-martin-reznicek>

⁴⁵ RUSS-MOHL, 2005: 143–144

Na základě přijetí Kodexu České televize, schváleném Poslaneckou sněmovnou Parlamentu ČR dne 2. července 2003, plní Česká televize soubor konkrétních, právně vymahatelných norem, obsahové i etické požadavky a řídí se zásadami naplňování veřejné služby v oblasti televizního vysílání. Kodex slouží nejen jako regulační a předpisový rámec pro řešení otázek televizního vysílání, ale také jako určitou záruku kvality pro diváky a veřejnost. Neopomíjí ani doporučení Parlamentárního shromáždění Rady Evropy k veřejnoprávnímu vysílání, a právě ona doporučení zahrnuje ČT do obsahu jejího kodexu.

Přijetí Kodexu předjímá zákon České národní rady o České televizi č. 438/1991 Sb., o České televizi. Porušení Kodexu se podle určení zákona kvalifikuje jako porušení pracovní kázně podle zvláštního právního předpisu, zákoníku práce. Zákon nařizuje ČT, jakožto veřejné službě, zajišťovat divákům přístup k informacím, kultuře, vzdělání a zábavě, která bude určena všem občanům. Má za úkol tímto způsobem napomáhat informační a kulturní seberealizaci rozmanitých menšin v naší zemi, které se vyskytují mimo hlavní názorový rámec většiny a také mimo její kulturu a způsob zábavy⁴⁶.

Neméně podstatnou částí kodexu je odstavec 1.13, kde je popsáno, jak mají zaměstnanci České televize postupovat, pokud ve vysílání dojde k podstatným chybám nebo nepřesnostem. V takovém případě by měli neprodleně diváky o takové chybě či nepřesnosti neprodleně informovat, nejlépe ještě v čase, kdy se vysílá tentýž pořad, případně v pořadu následujícím. Zároveň Kodex ČT ukládá povinnost České televizi uvést zdroj informací a zakazuje jí vysílat informace bez známého původu. Výjimkou jsou obecně platné informace nebo informace přejaté od zpravodajských agentur, případně pokud redaktor využije možnost ochránit zdroj a původ informací v případě, že by zveřejnění původce nebo zdroje mohlo vést k narušení jeho bezpečnosti či důstojnosti⁴⁷. Tuto možnost může žurnalista využít také díky institutu českého právního řádu, někdy označovaném jako „redakční tajemství“⁴⁸. Ochrana zdroje a obsahu informací je pro televizní stanice definována v § 41 zákona o provozování rozhlasového a televizního vysílání (zákon č. 231/2001 Sb.). Podle tohoto zákona každý, kdo se podílel na získávání nebo zpracování informací pro uveřejnění nebo uveřejněných v rozhlasovém nebo televizním vysílání, je oprávněný odepřít soudu, jinému státnímu orgánu nebo orgánu veřejné správy poskytnutí informace o původu či obsahu těchto informací a stejně tak může odepřít předložení nebo vydání věci, z nichž by mohl být zjištěn původ či obsah těchto informací.

Oproti soukromým médiím má Česká televize poměrně striktně definovaný postup při vytváření jednotlivých příspěvků pro vysílání a chování zaměstnanců v konkrétních situacích, a to jak právě zmiňovaným Kodexem ČT, tak i právním rámcem. Dbá především na základní rysy a kritéria žurnalistické objektivitě, tedy na pravdivost, informativnost a relevanci

⁴⁶ *Kodex České televize: zásady naplňování veřejné služby v oblasti televizního vysílání* [online]. 2003. Praha: Česká televize, 2003 [cit. 2013-04-07]. ISBN 80-85005-46-8. Dostupné z: <https://www.ceskatelevize.cz/vse-o-ct/kodex-ct/preambule-a-vyklad-pojmu/>. Poslední úprava 27. 5. 2021

⁴⁷ Tamtéž.

⁴⁸ Motal a kol., 2012: 40

zpravodajství a také na její vyváženost a neutralitu. Ctí také zásady žurnalistické etiky a neměla by ani výrazně zaostávat s využíváním moderních technologií, jež jsou využívány médii v dalších evropských zemích.

Schneiderová (2008: 40) uvádí, že soukromá televizní stanice TV Nova popisuje její večerní zpravodajskou relaci odlišným způsobem a není pro ni vytvořený žádný pevně stanovený rámec. TV Nova její hlavní zpravodajskou relaci, Televizní noviny, sama popisuje pouze jako „souhrn denního zpravodajství patřící mezi nejsledovanější relace televize Nova“ (TV Nova). Z jejího obsahu je zřejmý její komerční charakter a nedrží se objektivity a nestrannosti. Divákům nabízí zejména atraktivitu příspěvků, jejichž cílem je maximálně zasáhnout emoce diváka a vtáhnout do děje příspěvku. Využívá k tomu četné živé vstupy, vykreslení události pomocí výpovědi „obyčejného člověka“ a jeho emociálních příběhů a realitu TV Nova vykresluje pomocí sugestivního popisu za využití působivých slov či frází.

Podle knihy Hurtíkové tak na úkor pozornosti diváka a jeho vtažení do děje může dojít ke snížení nestrannosti a informační hodnoty prezentované události. Ve vysílání České televize by však k takovému jevu docházet nemělo a předcházet by tomu měl právě Kodex ČT a vymezení obsahu ČT v právním rámci⁴⁹.

„Hlavními úkoly veřejné služby v oblasti televizního vysílání jsou zejména **a)** poskytování objektivních, ověřených, ve svém celku vyvážených a všestranných informací pro svobodné vytváření názorů, **b)** přispívání k právnímu vědomí obyvatel České republiky⁵⁰.“

Dále zákon uvádí, že ČT naplňuje veřejnou službu v oblasti televizního vysílání tím, že zřizuje síť vlastních zpravodajů, poskytuje alespoň na jednom vysílaném programu 24hodinovou programovou službu, včetně aktuálního zpravodajství a poskytuje veřejnosti informace a obsah podle § 2 odst. 1 prostřednictvím internetových stránek a aplikací České televize⁵¹.

1.7.4.2 Rada České televize

Rada České televize je kontrolním orgánem České televize, jímž se uplatňuje právo veřejnosti na kontrolu činnosti ČT. Má patnáct členů, které volí Poslanecká sněmovna Parlamentu České republiky tak, aby do ní byly začleněny významné regionální, politické, sociální a kulturní názorové proudy. Poslanecké sněmovně Parlamentu ČR je zároveň Rada ČT odpovědná ze své činnosti. Členové Rady ČT jsou voleni na funkční šestileté období, přičemž je každé dva roky volena jedna třetina všech členů a ti mohou být voleni opakovaně.

Hlavním cílem Rady ČT je jmenovat a odvolávat generálního ředitele ČT, ten je statutárním orgánem České televize a je volen na šestileté období. Dále je cílem Rady ČT řešit stížnosti směřované k osobě generálního ředitele, na jeho návrh schvalovat rozpočet ČT

⁴⁹ Hurtíková, 2016: 44

⁵⁰ § 2 zákona č. 483/1991 Sb.

⁵¹ Zákon č. 483/1991 Sb.

a jeho plnění. Na návrh generálního ředitele také Rada schvaluje Statut ČT, dále předkládá Poslanecké sněmovně ke schválení Kodex ČT a dohlíží na plnění úkolů veřejné služby v oblasti televizního vysílání a na naplňování zásad vyplývajících z Kodexu České televize⁵².

Rada ČT, kromě již dříve zmíněného, projednává všechny stížnosti, připomínky a podněty směřované k činnosti České televize. V případě, že se obsah těchto materiálů neshoduje s působností a pravomocemi Rady, pak je Rada postoupí příslušným orgánům v rámci struktury ČT. Často se tyto podněty a připomínky přeposílají Radě ČR pro rozhlasové a televizní vysílání⁵³.

Členové Rady České televize musejí do třiceti dní od začátku funkčního období přijmout Jednací řád, který upravuje průběh veřejných jednání, na kterých se Rada ČT schází.

Detailní specifikace její činnosti, složení a náplň její práce je přesně popsána v zákoně č. 483/1991 Sb., o České televizi.

1.7.4.3 Financování televizních stanic a České televize

Každé médium je přirozeně závislé na finančních příjmech, na jejichž základě je mu následně umožněno vytvářet obsah. U způsobu jeho financování je rozhodujícím faktorem typ vlastnictví média. Od daného typu se poté dále odvíjí nezávislost média na inzerentech a taktéž svoboda projevu.

Denis McQuail řadí vlastnictví médií v západním, liberálně demokratickém prostoru do tří kategorií: veřejnoprávní organizace, soukromé neziskové společnosti a komerční společnosti. Podle liberální teorie je poté možné oddělit vliv vlastníka na rozhodování členů redakce. V tomto pojetí konceptu vlivu vlastnictví na médium je tato problematičnost částečně vylučována tím, že zásadní finanční rozhodnutí a obchodní strategie připadají vlastníkům médií nebo jejich zástupcům a redaktori se tak mohou při vytváření obsahu média svobodně rozhodovat. Případnému vlivu vlastníků má bránit několik faktorů – profesionalita zaměstnanců, jejich zdravé úsudky, dále etické kodexy a pověst média, které je pod nepřetržitým dohledem veřejnosti⁵⁴.

V rozdělení médií podle McQuaila by tedy Česká televize spadala pod kategorii veřejnoprávní organizace. Z pohledu financování je podle McQuaila tato kategorie nejméně ze všech závislá na příjmu z inzerce, reklamy a marketingu⁵⁵.

Ivan Vágner dále dělí veřejnoprávní televize podle způsobu financování na čtyři skupiny: první má příjem financí zajištěn z koncesionářských poplatků a komerční činnosti, absentuje však reklamní vysílání. Druhá skupina využívá tzv. smíšené financování, založené na příjmech z poplatků a reklamy. Třetí je pak financován pouze reklamními příjmy a čtvrtou

⁵² § 8 zákona č. 483/1991 Sb.

⁵³ Česká televize. Co je Rada ČT. In: www.ceskatelevize.cz [online]. [cit. 18.2.2021]. Dostupné z: <https://www.ceskatelevize.cz/rada-ct/co-je-rada-ct/>

⁵⁴ McQuail, 2009: 237–238

⁵⁵ Tamtéž.

skupinu získávají příjem ze státního rozpočtu a reklamy⁵⁶. Česká televize by se dala v takovém rozdělení zařadit do druhé skupiny, tedy té, která využívá smíšené financování. V jejím případě je však výše příjmu z reklamy regulována zákonem a může pro ni sloužit jen jako vedlejší příjem.

V zákonném rámci České televize o reklamě je uvedeno, že podnikatelské aktivity jsou pro ni pouze doplňkovým příjmem financí, jejichž cílem je pomoci záměru nenavýšovat cenu televizního poplatku. Podnikatelské činnosti jsou regulovány právním rámcem, konkrétně dvěma základními zákony, od nichž se odvíjí činnost České televize: zákon č. 483/1991 Sb. o České televizi a zákon č. 231/2011 Sb. o provozování rozhlasového a televizního vysílání. Vysílání reklamy je upravováno zákonem č. 40/1995 Sb. o regulaci reklamy. Časový úsek vyhrazený pro reklamu nesmí přesáhnout 0,5 procenta celkového denního vysílacího času na programech ČT2 a ČT24⁵⁷.

Hospodaření České televize je založeno na koncesionářských poplatcích (v tomto případě na televizním poplatku), vybíraných od osob (fyzických i právnických), které vlastní televizní přijímač. Výše televizního poplatku je stanovena na 135 Kč měsíčně. Česká televize tedy není finančně závislá na státu a zároveň je tak, na rozdíl od komerčních televizních stanic, osvobozena od tlaku vytvářet vysoce atraktivní obsah z důvodu zvyšování prodejní ceny pro reklamní spoty.

Russ-Mohl však uvádí, že čím více se obsahově blíží soukromé televize a televize veřejné služby s cílem získat miliony diváků, tím více nahrazují ukřižované senzace analytické zpravodajství⁵⁸. Komerčializaci programu vnímá jako problematický faktor pro postavení České televize jako nezávislé veřejnoprávní korporace také Václav Moravec, a to od roku 1992⁵⁹. Podle něj byla komerčializace spolu neschopností získat podporu veřejnosti pro myšlenku vysílání veřejné služby jednou ze zásadních chyb vedení České televize. Dalšími příčinami problematického postavení ČT jako nezávislého veřejnoprávního média byla také neochota politické reprezentace zajistit jim stabilní financování a zneužívání volby členů kontrolních orgánů k dosazení stranicky blízkých, poslušných radních⁶⁰.

⁵⁶ Vágner, 1997: 20–21

⁵⁷ Česká televize. Zákonný rámec. In: www.ceskatelevize.cz [online]. [cit. 25.2.2021]. Dostupné z: <https://www.ceskatelevize.cz/rada-ct/co-je-rada-ct/>

⁵⁸ Russ-Mohl, 2005: 143

⁵⁹ Počátkem tohoto roku se stala Česká televize veřejnoprávním médiem díky transformaci ze státního média – Československé televize.

⁶⁰ Moravec, 2016: 112

2 Metodologie

2.1 Cíl výzkumu

Výzkumným cílem této práce je srovnat vybrané parametry ve zpravodajství Událostí ČT v průběhu dvou let, konkrétně v letech 2017 a 2018 a na základě toho určit, zda v tomto časovém období došlo k obsahovým změnám ve zpravodajství. Zajímalo mě, jestli se ve dvou letech výrazně odlišovala témata příspěvků, zda se změnila délka příspěvků, místo, kterého se týkaly zpravodajské příspěvky a také jaká byla frekvence využití jednotlivých druhů zpráv.

2.2 Metoda výzkumu (kvantitativní obsahová analýza)

Pro zodpovězení hlavní výzkumné otázky jsem zvolila obsahovou analýzu, pomocí které mohu analyzovat rozsáhlý výzkumný vzorek hlavních zpravodajských relací České televize a jejich příspěvků, proměnných a sledovaných fenoménů.

Berelsenova definice popisuje kvantitativní obsahovou analýzu jako „výzkumnou techniku k objektivnímu, systematickému a kvantitativnímu popisu zjevného obsahu komunikace⁶¹“. Hájek však v jeho knize uvádí, že se v dnešní době k této deskripci příliš výzkumů nehlásí, přesto však platí, že by měla být obsahová analýza objektivní, systematická a měla by se vztahovat k obsahu komunikace, a to nezávisle na její formě⁶². Podle Sedlákové (2014: 295) je obsahová analýza v komparaci s kvalitativní analýzou velmi strukturovaná a přistupuje k textu na základě přesně specifikovaného postupu, pravidel i analyzovaných kategorií.⁶³

2.3 Sběr dat pro výzkum

K zapisování dat jsem zvolila Excel z balíčku aplikací od Microsoft Office. Pro účel mé práce byla tato aplikace nejvhodnějším způsobem kódování dat, mohla jsem využít její funkce pro automatické sčítání, vypočítání průměru, mediánu, nejnižšího a nejvyššího čísla z vybraného vzorku čísel. Výsledky těchto funkcí jsem využila pro vyhodnocování analýzy a tím byla má práce alespoň částečně méně časově náročná. Data jsem kódovala pomocí předem definovaného kódovacího klíče.

Díky veřejně dostupnému archivu celých dílů pořadů České televize jsem měla možnost zhlédnout všechny vybrané zpravodajské relace bez omezení. A možnost zhlédnout všechny vybrané zpravodajské relace bez omezení jsem měla díky veřejně dostupnému archivu celých dílů pořadů České televize.

⁶¹ Berelson 1952:18

⁶² Hájek, 2014: 57

⁶³ Sedláková, 2014: 295

2.4 Výzkumný vzorek a jeho výběr

V rámci samotné zpravodajské relace Události jsem vybírala všechny zprávy, které byly odvysílány. Výjimku tvoří headliny, znělky, upoutávky na jiný pořad, například 168 hodin nebo Otázky Václava Moravce a také jsem do analýzy nezařazovala ty části zpráv, ve kterých moderátoři odkazovali na webové stránky České televize, kde se mohou diváci dozvědět více informací k danému tématu zprávy. Tyto části jsem do práce nezařadila proto, že jsem v práci zaměřila pozornost čistě na zpravodajské příspěvky, hlavně tedy na samotné zprávy a jejich obsah. Například headline je sice nedílnou součástí zpravodajské relace, nelze ho však srovnávat s ostatními druhy televizních zpráv, jeho strukturou a účelem jde o zcela odlišný celek. Stejně tak upoutávky na jiný pořad se, dle mého názoru, nedají stavět na stejnou úroveň jako televizní zprávy a vnímám je jako „vloženou reklamu“ České televize na sebe samu. Podobně vnímám také odkazování diváků na webové stránky televize na konci zprávy.

Pro analýzu jsem vybírala vždy dvě zpravodajské relace v každém měsíci, a to v letech 2017 a 2018, celkem jsem tedy analyzovala 48 zpravodajských relací.

Postupovala jsem podle systematického výběru vzorku, kdy se zvolí každá n-tá jednotka ze seznamu, který nesmí být řazený systematicky, protože by v opačném případě mohlo dojít ke zkreslení. Prvního jedince ze seznamu musíme vybrat náhodně a poté určit ze seznamu například každého šestého jedince⁶⁴. Tímto způsobem jsem vybírala z každého měsíce vždy pátou zpravodajskou relaci a následně jsem určila jednu pomocí náhodného výběru. V případě, že byla náhodným výběrem určena zpravodajská relace pátý den v měsíci, a tudíž by byla dvakrát zvolena tatáž zpravodajská relace, výběr jsem opakovala.

2.5 Výzkumné otázky a jejich operacionalizace

2.5.1 Hlavní výzkumná otázka

Jak se proměnila hlavní zpravodajská relace na televizní stanici ČT24 v průběhu let 2017 a 2018?

2.5.2 Vedlejší výzkumné otázky

Jak se změnila průměrná délka příspěvku v letech 2017 a 2018?

- **délka příspěvku** – délka jednoho příspěvku měřená ve vteřinách od prvního snímku moderátora ve studiu po poslední snímek záběru příspěvku, případně dodatku moderátora ve studiu k vybranému tematickému celku
- **průměrná délka příspěvku** – průměrný čas všech příspěvků ve zvoleném časovém období

Jaký byl počet příspěvků během jedné zpravodajské relace?

⁶⁴ Olecká, Ivanová, 2010: 14

- **počet příspěvků** – počet jednotlivých zpráv zařazených do jedné zpravodajské relace. Do této proměnné se nebudou řadit upoutávky na nadcházející zprávy, výjimku tvoří headline, který se bude do počtu příspěvků počítat (viz headline).
- **zpravodajská relace** – je měřena od prvního snímku moderátora ve studiu během hlavní zpravodajské relace po poslední snímek moderátora ve studiu, který se loučí s diváky. Do zpravodajské relace se nebudou řadit zprávy o počasí (v případě ČT24 pořad s názvem Události za okamžik a počasí) ani sportovní relace, která následuje po hlavní zpravodajské relaci (s názvem Branky, body, vteřiny).
- **headline** – podle Osvaldové se jedná o dynamický přehled tří až pěti hlavních zpráv v úvodu zpravodajské relace, který má diváka okamžitě zaujmout a upoutat – v prostředí televizního zpravodajství plní podobnou funkci jako titulní strana novin či časopisu. Zahrnuje mluvenou, obrazovou, hudební, textovou a grafickou složku⁶⁵. V mé práci jsem headline do počtu příspěvků nezahrnovala, a to zejména z toho důvodu, že se práce soustředí především na samotné zpravodajské příspěvky – přehled zpráv (headline), upoutávky ani znělky se samotnými zpravodajskými příspěvky přímo nesouvisí.

Převažovaly ve zpravodajské relaci kratší nebo delší zpravodajské příspěvky?

Časovou hranici pro delší a kratší časový příspěvek jsem určila na základě mediánu délky všech zpravodajských příspěvků v celém analyzovaném období

- **zpravodajský příspěvek** – jedna ucelená zpráva, informující o daném tématu
- **kratší zpravodajský příspěvek** – zprávy, které trvaly 100 vteřin a méně
- **delší zpravodajský příspěvek** – zprávy, které trvaly více než 100 vteřin

Kolik bylo do zpravodajské relace zařazeno příspěvků kratších než třicet vteřin?

- **příspěvek trvající třicet vteřin a méně** – jedna ucelená zpráva, která netrvala od začátku do konce více než třicet vteřin, nejčastěji se bude jednat o zprávu obrazovou nebo čtenou
- **příspěvek delší než třicet vteřin** – jedna ucelená zpráva, která trvala od začátku do konce více než třicet vteřin, do této kategorie se budou nejčastěji řadit zprávy kombinované, reportážní, dále interview a kombinace více druhů zpráv

Jaká byla průměrná délka nejkratších a nejdelších příspěvků?

- **nejkratší příspěvek** – jedna ucelená zpráva, která měla z celé zpravodajské relace nejnižší počet sekund
- **nejdelší příspěvek** – jedna ucelená zpráva, která měla z celé zpravodajské relace nejvyšší počet sekund
- **průměrná délka nejkratšího příspěvku** – průměr času všech měřených nejkratších příspěvků během jednoho měřeného roku

⁶⁵ Osvaldová, 2011: 85

- **průměrná délka nejdelšího příspěvku** – průměr času všech měřených nejdelších příspěvků během jednoho měřeného roku

Jakým tématům se věnovaly jednotlivé příspěvky a jaké bylo jejich poměrné časové zastoupení?

- **hlavní témata příspěvků** – řazení příspěvků do uvedených tematických kategorií jsem určovala podle toho, co bylo hlavní náplní příspěvku, tedy které tematické kategorie se příspěvek týkal primárně. Mnohé příspěvky však zasahovaly více tematických oblastí, z toho důvodu jsem vytvořila také kategorii vedlejších témat příspěvků, viz definice níže. Hlavní témata jednotlivých příspěvků budou zařazena podle následujících tematických kategorií.
1. **domácí politika** – politická témata, která se obsahově dotýkají České republiky, včetně politických kauz, politických jednání Senátu Parlamentu ČR i Poslanecké sněmovny Parlamentu ČR, výroků a činů prezidenta ČR, informací o zastupitelích měst a obcí a jejich činů
 2. **mezinárodní politika** – politická témata, která se obsahově vztahují minimálně ke dvěma různým státům, například diplomatické nebo obchodní vztahy dvou zemí, jejich spory, sankce, dohody aj.
 3. **ekonomika, finance** – témata, týkající se ekonomiky státu, firem, společností, podnikatelů, podniků, dalších právnických i fyzických osob, hospodaření těchto subjektů, platů a mezd, bankovníctví, ale také změn daňových balíčků, výpisu tendru, sankcí apod.
 4. **školství** – do této tematické kategorie se řadí informace ke školství a jeho systému, změnám ve školství
 5. **zdravotnictví, hygiena** – témata, která se vztahují ke zdravotnictví, tedy změnám ve zdravotnictví a jeho systému, nedostatek pracovníků v této oblasti, problematiku odchodu lékařů do zahraničí, ale také témata ohledně hygienických stanicích a jejich kontrolách, doporučení a nařízení apod.
 6. **průmysl, energetika** – do této kategorie řadím příspěvky o elektrárnách, těžebním (těžba přírodních zdrojů, surovin a paliv) a zpracovatelském průmyslu (chemický, dřevařský, textilní, hutnický, strojírenský), těžkém i lehkém průmyslu, ale například i o kulturním průmyslu
 7. **Evropská unie** – informace, vztahující se k plánům, průběhu jednání i výsledkům orgánů a instituce EU a jejich úřadů, například tedy k výsledkům jednání EU o unijních otázkách, ke změnám smluv, vyšetřování OLAFu v kauze Čapí hnízdo a dalších témat, vztahujících se k Evropské unii
 8. **armáda, policie** – do této kategorie se řadí příspěvky s informacemi ohledně armády jakékoliv země, tedy například nákup nových obranných vozů a letadel, informace o armádních misích, změny ve vedení a dále se sem řadí informace o bezpečnostních sborech, tajných službách, o policii, jejich složkách a vedení
 9. **sociální oblast** – informace k sociálním věcem, týkající se nezaměstnanosti, propouštění zaměstnanců, zvyšujícího se věku odchodu do důchodu, nových zákonů

a vyhlášek, které se přímo dotýkají života obyvatel (např. příspěvek o tom, že evidence tržeb značně komplikuje provoz některých spolků), ocenění občanů a profesí (např. ocenění pro veterány), protestů, činnosti aktivistů, stávek, debatě o uprchlících a jejich přijímání, prospěšných prací, handicapovaných, problematických skupin obyvatelstva, problematiky hazardních her a jejich regulace, autorských práv a dalších tématech v sociální sféře

10. **média** – témata, týkající se zpravodajských a publicistických médií, tedy televizních a rozhlasových stanic, novin, internetových médií a jejich obsahu, zaměstnanců, vedení či vysílání, včetně samostatných příspěvků, které jsou upoutávkami na pořad České televize (např. samostatný příspěvek jako upoutávka na Fokus Václava Moravce)
11. **doprava** – témata, která se vztahují k dopravním komplikacím, výstavbě nových silnic a dálnic, silniční, letecké, městské, kolejové i vodní dopravě a kontrolám na hranicích. Do této kategorie se primárně neřadí dopravní nehody, které výrazným způsobem neovlivnily plynulost dopravy, takové příspěvky se primárně řadí do kategorie katastrofy, nehody.
12. **stavebnictví, nemovitosti** – do této kategorie řadím příspěvky, které přináší informace o oblasti stavebnictví, změnách zákonů o stavebnictví, komplikacích při výstavbě, o rekonstrukcích, úpravách, demolicích či demontážích budov a jiných subjektů, kontroly statiky, příspěvky o nemovitostech a o dalších tématech v této oblasti
13. **zemědělství a veterina** – informace, vztahující se k informacím o zemědělství a veterině, například nadměrná sklizeň na polích či v sadech, informace k novým ohniskům ptačí chřipky apod.
14. **kriminalita** – do této kategorie se řadí příspěvky obsahující informace o činnostech fyzických i právnických osob, organizací a dalších subjektů, které jakýmkoliv způsobem porušují zákon či právo nebo v případě, že jsou z toho podezříváni a vyšetřují se okolnosti činu. Do této tematické oblasti se řadí také informace o propouštění vězňů, teroristické útoky, použití chemických zbraní proti občanům, násilné činy, korupce a podezření ze spáchání trestných činů. Zvlášť jsou odděleny kategorie nehod a soudních sporů, a to z toho důvodu, aby byly odděleny například tragická úmrtí při dopravní nehodě (tragická událost) od atentátů (krimi).
15. **katastrofy, nehody** – příspěvky, týkající se přírodních a dalších katastrof (záplavy, požáry, výbuchy) a také varování před možným příchodem katastrofy (např. aktivní sopka, u které může brzy dojít k erupci a poškození okolí), dopravních nehod a dalších tragických událostí, například úmrtí vězně ve věznici Praha Pankrác z toho důvodu, že mu byly omylem podány léky, určené pro jiného vězně se shodným jménem.
16. **soudy** – do této kategorie se řadí zprávy o soudních sporech, soudních jednáních a justici, zproštění viny, pravomocných i nepravomocných rozhodnutích soudů, obnově trestních řízení, ale také informace o jmenování nových soudců apod.
17. **věda** – informace vztahující se k vědnímu oboru, novým vědním poznatkům (pokud se nejedná primárně o zdravotnické téma, v takovém případě se příspěvky řadí do

kategorie zdravotnictví) a dalším tématům, která souvisí s vědou, například průzkum Marsu nebo vzlet sondy do vesmíru

18. **životní prostředí** – informace k faktorům, které ovlivňují životní prostředí, případně se přímo týkají změn životního prostředí (např. problémy se smogem), politiky v oblasti životního prostředí. Do této kategorie se také řadí informace o návrzích na změnu fungování péče o životní prostředí a ekologie jednotlivých zemí nebo územních celků, informace o ekologii a klimatických změnách, o lesích a dopadech požárů či jiných přírodních a dalších katastrof na životní prostředí a přírodu.
19. **historická výročí** – jakákoliv výročí, týkající se historie, také událostí nebo činů, které historická výročí připomínají nebo s nimi nějakým způsobem souvisí, včetně projektů nebo skupin, které šíří osvětu historických událostí. V případě, že se událost týká historického výročí smrti významné osobnosti a k dané události je vytvořena společenská událost, je řazena primárně do tematické kategorie historická výročí (hlavní témata příspěvků) a až sekundárně do kategorie úmrtí, piety (vedlejší témata příspěvků).
20. **počasí** – do této tematické kategorie se řadí zprávy, které se věnují počasí, například zprávy o extrémně vysokých či nízkých teplotách, sněhových kalamitách a náledí, rekordním suchu, hurikánech, tornádech apod. V případě, že se příspěvek týká souvislosti zhoršených povětrnostních podmínek s dopravou, pak se do této kategorie řadí pouze v případě, že je počasí ústředním tématem příspěvku. Stejně tak v případě, kdy příspěvek informuje o samotném hurikánu a jeho posunu je řazen primárně do této kategorie, avšak pokud jsou ústředním tématem příspěvku informace o tragických následcích a
21. **sport** – témata, týkající se sportovních událostí, sportovců a sportovních klubů či sdružení a jejich vedení
22. **zajímavosti** – do této kategorie spadají příspěvky s neobvyklou tematikou, převážně s pozitivně laděným obsahem, která nespádají do žádné jiné tematické oblasti, například ocenění za hrdinství
23. **jiné** – témata, která se nedají bezpečně zařadit do žádné z dalších uvedených tematických oblastí, případně se týkají více tematických oblastí najednou, ale žádná z nich není hlavní, například příspěvek o izraelské debatě o legalizaci marihuany, kdy se téma přímo netýká žádné z uvedených definic hlavních témat příspěvků, částečně však zasahuje do více tematických oblastí
24. **zahraniční politika** – informace, vztahující se k politice v jednom zahraničním státě, pokud se zpravodajský příspěvek týkal například náhlé smrti nevlastního bratra vůdce KLCDR, který měl být původně jako nejstarší syn předchozího vůdce KLCDR jeho následníkem, pak se řadí téma primárně do politiky, ne do krimi, vzhledem k tomu, že je příspěvek vystavěn na předpokladu, že došlo k vraždě z politických důvodů a až sekundárně se řadí do krimi vzhledem k údajné vraždě
25. **kultura** – do této kategorie se řadí koncerty, výstavy, divadelní představení, plesy, filmová produkce (uvedení nového filmu, ocenění tvůrců a herců), festivaly, předávání cen v kulturním průmyslu a další témata, týkající se kulturního dění nebo kulturních památek, například spory o umístění sochy v Hradci Králové

26. **volby** – příspěvky, které souvisí s volbami (volba prezidenta ČR, volby do Senátu Parlamentu ČR, volby do Poslanecké sněmovny Parlamentu ČR, Evropského parlamentu a dalších politických subjektů), včetně profilu kandidátů (pouze těch, kteří jsou do funkce zvoleni volbami, například zvolení nového ministra je řazena do domácí politiky vzhledem k tomu, že je do jeho funkce vybrán a následně jmenován představitelem vlády a prezidentem ČR), průzkum veřejného mínění, volební průzkumy a modely, průběh a výsledek voleb, informace související s inaugurací
27. **úmrťi, piety** – do této kategorie se řadí příspěvky o posledním rozloučení se významnými osobnostmi, o pietách, uložení ostatků, mších za oběti útoků, státních pohřbech a informace o úmrtí významných osobností, ale také o umístění pamětní desky padlého vojáka ve válce na veřejném místě nebo pojmenování ulice po zemřelém, případně vzpomínka osobnost. Do této kategorie se neřadí příspěvky, informující o smrti při nehodách, tragických událostech a katastrofách
- **vedlejší témata příspěvků** – témata příspěvků, která se obsahu příspěvků týkají až sekundárně, odlišení primárního a sekundárního tématu určují po shlednutí celého příspěvku na základě toho, co je bráno jako hlavní téma problematiky a co je bráno jako vedlejší téma. Například u příspěvku, informujícím o dopravních komplikacích kvůli sněhu je brána „doprava“ jako hlavní téma vzhledem k tomu, že je pozornost směřována především ke komplikacím v dopravě, doprava je v příspěvku ústředním tématem a až sekundárně směřuje příspěvek pozornost k počasí, které je příčinou dopravních komplikací.

Jak jsou zastoupeny jednotlivé druhy televizních zpráv v letech 2017 a 2018?

- **druh televizní zprávy** – podle Osvaldové (2011: 22–23) se televizní zprávy rozdělují na následující:
- **zpráva čtená** – stručně informuje o významné události, která proběhla v průběhu vysílacího času zpravodajské relace a je, vzhledem k její neočekávanosti, bez obrazového záznamu z místa události. Může také zpravovat o očekávané signifikantní události, případně doplnit nové poznatky k již odvysílané zprávě s vysokou mírou důležitosti. Ve všech zmíněných případech platí absence obrazové složky z místa události, na obrazovce však může být zobrazena infografika k danému tématu.
 - **zpráva obrazová** – stručně, krátce a výstižně informuje o události, ke které nebyla dodána zvuková složka, pomocí obrazového záznamu a doplňuje jej čtený text moderátora ze studia. Její rozsah určuje čtený text moderátora, nepřesahuje však stopáž 30 sekund. Do této kategorie jsem však zařazovala také krátké příspěvky do 40 vteřin, ve kterých se vyobrazovalo místo události živě ve zmenšeném okně vedle moderátora ve studiu.

- **zpráva kombinovaná** – využívá koncept obrácené pyramidy, prezentuje fakta, je informačně velmi nasycená, obsahuje zvukovou i obrazovou složku, ke komunikaci využívá především slovní rovinu, obrazová složka plní vedlejší funkci
- **reportážní zpráva** – reportér informuje o události přímo z místa, kde se událost uskutečnila nebo v daný moment probíhá, drží se faktů. Zpráva obsahuje zvukovou i obrazovou složku, pro zvukovou složku využívá komentář reportéra a autentické zvuky z místa, v obrazové složce prezentuje dané místo.
- **televizní zpravodajský rozhovor (interview)** – funguje na základě dialogu moderátora a jeho respondenta (může být svědek události, významná osobnost, reportér v místě události a další), případně více respondentů. Moderátor klade dotazy a jeho respondent či respondenti na ně odpovídají. V analýze jsem řadila do této kategorie také příspěvky, které z většiny tvořil živý vstup moderátora z místa události a následně byl doplněn stručnou výpovědí další osoby⁶⁶.
- **kombinace více druhů zpráv** – tento pracovní název druhu zprávy jsem vytvořila pro účely mé práce. Ve zpravodajských příspěvcích v Událostech se totiž pro jednu zprávu využívalo i více druhů televizních zpráv, vytvořila jsem proto tuto kategorii, aby bylo možné zařadit i zpravodajské příspěvky s více druhy televizních zpráv. Zařazení příspěvku do této kategorie tedy znamená, že se v jednom zpravodajském příspěvku kombinuje více druhů televizních zpráv, které jsou uvedeny výše nebo z charakteristiky příspěvku není jednoznačné, do které z výše uvedených druhů zpráv by se měl zařadit.

2.5.3 Sledované fenomény

Jedná se o domácí nebo zahraniční událost?

- **místo** – nabývá hodnot: 1 = domácí, 2 = zahraniční, 3 = domácí s přesahem, 4 = zahraniční s přesahem; jako **domácí** události jsou počítány všechny zprávy, které se odehrávají na území ČR nebo se přímo dotýkají občanů v ČR; jako **zahraniční** události jsou počítány všechny zprávy, které se odehrávají mimo území ČR; jako **domácí s přesahem** jsou počítány všechny zprávy, které se odehrávají primárně na území ČR nebo se tematicky primárně týkají ČR, ale jejich téma obsahově přesahuje i do zahraničí (například vyjednávání ministerstva zahraničí o smrti Čecha v Londýně nebo zákaz dovozu masa z Brazílie do ČR); jako **zahraniční s přesahem** jsou počítány všechny zprávy, které se odehrávají primárně mimo území ČR, ale jejich téma se obsahově vztahuje i k území ČR, například informace o Češích, kteří žijí v zahraničí

⁶⁶ Osvaldová, 2011: 22–23

Jaké části světa se týkala zahraniční událost?

- **lokalizace** – nabývá hodnot: 1 = Evropa, 2 = Amerika, 3 = Asie, 4 = Afrika, 5 = svět, 6 = jiné, 7 = Austrálie a Oceánie; do kategorie **svět** jsou zařazovány události s přesahem do více světových částí, včetně zemí a měst, které se rozkládají na území více světových oblastí, například Rusko, Egypt nebo Turecko nebo příspěvky informující o schengenském prostoru; do kategorie **Amerika** se řadí příspěvky o Jižní nebo Severní Americe, do kategorie **jiné** jsou zařazovány události, které se nevztahují k žádnému konkrétnímu světadílu (např. informace o vesmíru), případně o sondách a raketách, které vyslal některý stát do vesmíru

Jakým typem zprávy začínala zpravodajské relace?

- **typ zprávy** – nabývá hodnot: 1 = soft news, 2 = hard news
- **soft news** popisuje Tuchmanová jako zajímavé události. V analýze se sem řadí události informující o kultuře, zajímavostech, takzvaných „lidských příběhů“ (dopad události na život vybrané osoby)⁶⁷ a o soukromém životě známých osobností. Pro mou práci jsem však potřebovala soft news ještě více upřesnit a jasněji nadefinovat vzhledem k tomu, že je mnohdy hranice mezi soft news a hard news velmi tenká a také z toho důvodu, že má každý nastaveny hranice pro rozlišení soft news a hard news odlišným způsobem. V této práci tedy řadím do kategorie soft news zprávy s podobnou tematikou jako narození mláděte v zoologické zahradě, kultura ve smyslu festivalů, filmů, seriálů, výtvarného umění, literatury a ocenění v těchto oblastech (neřadí se sem však zprávy o udělení Nobelovy ceny v této či jiné oblasti, informace o dotacích v kultuře a rekonstrukcích významných památek ani ostrá kritika Bílého domu vůči knize o Donaldu Trumpovi), koncerty (včetně benefičních), podrobnosti k dovolené prezidenta a jeho volnočasovým aktivitám za přítomnosti kameramanů a fotografů, narození nového člena britské královské rodiny a odtajnění jeho jména, první školní den člena britské královské rodiny a další příspěvky s podobnou charakteristikou. (rekonstrukce památek, Nobelovky, UNESCO památky, dotace v kultuře hard)
- **Hard news** jsou podle Tuchmanové události, které je nutné z jistého důvodu okamžitě zařadit do zpráv a každý dobře informovaný občan by je měl znát. V analýze se do této kategorie řadí všechny události, které se týkají politiky, zahraničních vztahů s ČR, ekonomiky, projevů státníků včetně prezidenta, školství, zdravotnictví, obchodů a služeb, dopravě, armádě a průmyslu. V mé práci do hard news řadím také zpravodajské příspěvky o trestných činnostech a dalších kriminalitách, o armádě a policejních složkách, Evropské unii, nařízení krajských hygienických stanic, stavebnictví a nemovitostech, energetice, podnikání, historických výročí, úmrtích

⁶⁷ Motal a kolektiv (2012: 195) popisuje, že například tuzemní komerční stanice večer nevysílají zpravodajství, přestože to tak nazývají, ale je to svět očima diváků a většině z nich se to líbí, protože to odráží vnitřní svět, tedy to, jak prožívají věci kolem. Zprávy veřejné služby pak mohou působit divácky méně přívětivě a pokud jsou Události více o faktech a méně o příbězích, pak plní Kodex ČT jen formálně, protože jim budou ubývat diváci.

a pietách, vědě, soudech, zemědělství a veterině, katastrofách a nehodách, volbách a také zprávy o sociální oblasti, a to v případě, že příspěvek informuje o protestech, činnosti aktivistů, hazardních hrách a jejich regulaci, propouštění zaměstnanců, nezaměstnanosti, uprchlících, problematických skupinách obyvatelstva a dalších podobných tématech.

Jaká byla četnost výskytu soft news a hard news v jedné zpravodajské relaci?

- **soft news** – viz definice u typu zprávy
- **hard news** – viz definice u typu zprávy

3 Analýza dat

3.1 Vedlejší výzkumné otázky

3.1.1 Stopáž příspěvků a jejich počet

VO: Jaká se změnila průměrná délka příspěvku v letech 2017 a 2018?

V roce 2017 byla průměrná délka zpravodajského příspěvku celkem 95,95 vteřin a medián délky příspěvků byl 104 vteřin.

Rok 2018 měl v analyzovaných časových úsecích příspěvky se stopáží v průměru 92,83 vteřin a medián délky příspěvků byl 97 vteřin.

Průměrná délka příspěvků byla ve dvou letech rozdílná přibližně o 3 vteřiny a výrazným způsobem se od sebe nelišila.

Délka příspěvků se odvíjela od počtu příspěvků v jedné zpravodajské relaci a s narůstajícím počtem příspěvků v jedné relaci se snižovala jejich délka, a to zejména z důvodu, aby se výrazně nepřekračovala standardní délka Událostí.

VO: Jaký byl počet příspěvků během jedné zpravodajské relace?

V roce 2017 byla průměrná délka zpravodajského příspěvku 95,95 vteřin, zatímco v roce 2018 byly příspěvky v průměru dlouhé 92,83 vteřin. V roce 2018 tedy byly příspěvky v průměru o více než tři vteřiny kratší, avšak průměrný počet příspěvků v jedné zpravodajské relaci byl vyšší a tím byla pravděpodobně ovlivněna i průměrná délka příspěvků.

V roce 2017 byl průměrný počet příspěvků 27,29 a v roce 2018 byl jejich průměrný počet 28,58. Medián délky příspěvků se v roce 2017 dostal na hodnotu 104 vteřin a v roce 2018 byl medián délky příspěvků 97 vteřin.

Z těchto výsledných čísel tedy vyplývá, že v roce 2017 byl sice průměr příspěvků přibližně o tři vteřiny delší oproti roku 2018, ale zároveň v průměru o více než jeden příspěvek navíc.

VO: Převažovaly ve zpravodajské relaci kratší nebo delší zpravodajské příspěvky?

Ve dvou analyzovaných letech jsem zaměřila pozornost také na počet delších a kratších zpravodajských příspěvků. Do kratších příspěvků se řadily ty, jejichž délka byla 100 vteřin a méně, do delších příspěvků se řadily příspěvky, které trvaly více než 100 vteřin.

V roce 2017 ve výzkumném vzorku převažovaly delší zpravodajské příspěvky, kterých se ve zkoumaných zpravodajských relacích vyskytlo celkem 343. Kratších příspěvků bylo v tomto roce 314. V roce 2018 se v analyzovaném časovém období vyskytlo 328 delších zpravodajských příspěvků a 362 kratších příspěvků, v tomto roce tedy převažovaly kratší zpravodajské příspěvky.

Počet delších a kratších zpravodajských příspěvků se ani v jednom roce výrazně neodlišoval. V roce 2017 bylo o 29 delších zpravodajských příspěvků více, zároveň byl však

průměrný počet příspěvků v jedné zpravodajské relaci v analyzovaném období daného roku 27,29, což byl nižší průměrný počet zpravodajských příspěvků než v roce 2018, kdy dosáhl průměr příspěvků v jedné relaci hodnoty 28,58. S vyšším počtem příspěvků v roce 2018 se pak snížil počet delších zpravodajských příspěvků, kterých bylo v tomto období 328 a zvýšil se počet kratších příspěvků, kterých bylo v uvedeném roce 362.

VO: Kolik bylo do zpravodajské relace zařazeno příspěvků kratších než třicet vteřin?

Hranice třiceti vteřin úzce souvisí s druhem zprávy, který byl využitý pro daný zpravodajský příspěvek. Čtená a obrazová zpráva by měla být vytvořena tak, aby měla délku třiceti vteřin a méně, naopak televizní zpravodajský rozhovor, zpráva kombinovaná, reportážní či kombinace více druhů zpráv tuto třicetivteřinovou hranici přesahují a mají delší stopáž. Některé čtené a obrazové zprávy však měly stopáž i okolo čtyřiceti vteřin a výsledek proto může být mírně zavádějící.

Ve zkoumaném časovém období obou let byla výrazná převaha zpráv se stopáží delší než třicet vteřin. V roce 2017 bylo v analyzovaném vzorku celkem 512 příspěvků delších než třicet vteřin a 143 příspěvků, které trvaly třicet vteřin a méně. Z analýzy také vyplynulo, že v roce 2018 bylo ve zkoumaném vzorku 555 delších zpravodajských příspěvků a 134 kratších příspěvků.

Převaha delších zpravodajských příspěvků v obou zkoumaných letech je výsledkem četnějšího využití jiných než obrazových a čtených zpráv, které se pro televizní zpravodajství příliš často nevyužívají. Jsou ale vhodným způsobem, jak předat stručné informace o události a také dodávají zpravodajské relaci svižnost a dynamiku.

VO: Jaká byla průměrná délka nejkratších a nejdelších příspěvků?

Jak bylo již zmíněno u předchozích výsledků analýzy, délka příspěvků je spojena s druhem zprávy, který se pro něj využívá. Pro obrazové a čtené zprávy byla nejčastěji využívána třicetivteřinová a kratší stopáž příspěvků, někdy však trvaly tyto druhy zpráv i okolo čtyřiceti vteřin. Pro ostatní druhy zpráv, definovaných dříve v této práci, se využívala stopáž více než třiceti vteřin.

V roce 2017 byla ve zkoumaném vzorku průměrná délka nejkratších příspěvků 16,54 vteřin a průměrná délka nejdelších příspěvků 225 vteřin. V roce 2018 byla v analyzovaném vzorku průměrná délka nejkratších příspěvků celkem 17,13 vteřin a průměrná délka nejdelších příspěvků byla 230,63 vteřin. Průměrná délka se v těchto dvou letech tedy výrazným způsobem nezměnila, což poukazuje na jistou stálost a neměnnost televizní produkce při vytváření a režii televizních zpráv.

3.1.2 Hlavní a vedlejší témata příspěvků

VO: Jakým tématům se věnovaly jednotlivé příspěvky a jaké bylo jejich poměrné časové zastoupení?

V roce 2017 byla **hlavním tématem** nejčastěji kategorie **ekonomika a finance** (55 příspěvků), poté kategorie **kriminality** (41 příspěvků), **domácí politika** (38 příspěvků),

kultura (32 příspěvků) a páté nejvíce zastoupené hlavní téma byla **sociální oblast** (31 příspěvků). Nejméně časté hlavní téma byl v uvedeném roce **sport** (1 příspěvek), poté **věda** (2 příspěvky) a **média** (3 příspěvky).

Nejčastějším **vedleším tématem** byla v uvedeném roce kategorie **sociální oblast** (36 příspěvků), dále **ekonomika a finance** (33 příspěvků) a **doprava** (33 příspěvků), **kriminality** (28 příspěvků) a páté nejčastější vedlejší téma byla **zahraníční politika** (19 příspěvků). Nejméně častým vedleším tématem v roce 2017 byla **historická výročí** (0 příspěvků), **zajímavosti** (2 příspěvky) a **média** (2 příspěvky).

V roce 2018 byla nejčastějším **hlavním tématem ekonomika a finance** (49 příspěvků), následně **domácí politika** (41 příspěvků), **kriminality** (39 příspěvků), **sociální oblast** (35 příspěvků) a **soudy** (33 příspěvků). Naopak nejméně často se jako hlavní téma v analyzovaném časovém období vyskytovalo téma **médií** (2 příspěvky), **Evropské unie** (5 příspěvků) a **vědy** (6 příspěvků).

Nejčastěji zastoupeným **vedleším tématem** byla v roce 2018 **sociální oblast** (47 příspěvků), **doprava** (32 příspěvků), **domácí politika** (31 příspěvků), **ekonomika a finance** (25 příspěvků) a **armáda a policie** (25 příspěvků). Nejméně častým vedleším tématem byla kategorie **zajímavosti** (2 příspěvky), **volby** (3 příspěvky) a **soudy** (3 příspěvky).

V obou zkoumaných letech byla nejčastěji zastoupeným hlavním tématem ekonomika a finance. Další pořadí zastoupení jednotlivých kategorií se v letech 2017 a 2018 lišilo, avšak v obou letech se řadily na druhé a třetí místo kategorie kriminalit a domácí politiky a pořadí se lišilo jen o malý počet příspěvků. Výsledný počet zastoupení hlavních témat je očekávatelným zjištěním. Všechny uvedené kategorie splňují kritéria pro zařazení informací o těchto událostech do vysílání, a to hlavně díky tomu, že jsou vnímány jako hard news, tedy zprávy, o kterých by měl být divák neprodleně informován. Zároveň jejich charakteristikou splňují více zpravodajských hodnot.

Naopak za překvapivé zjištění lze považovat četnost příspěvků v kategorii kultura, která byla čtvrtým nejvíce zastoupeným hlavním tématem v roce 2017, konkrétně se v analyzovaném období vyskytlo 32 příspěvků o kultuře. Většinu příspěvků o kulturním dění a dalších informací o kultuře jsem ve většině případů určila jako soft news a postrádala u těchto příspěvků nutnost diváka neprodleně o takové události informovat. V roce 2018 bylo do kategorie kultury zařazeno 30 příspěvků, nicméně kultura byla až šestým nejčastějším hlavním tématem v tomto roce. U vedlejších témat jsem v analyzovaných časových úsecích nepozorovala žádný překvapivý fenomén.

3.1.3 Druhy zpráv

VO: Jak jsou zastoupeny jednotlivé druhy televizních zpráv v letech 2017 a 2018?

Z dat analýzy vyplývá, že v roce 2017 i v roce 2018 byla nejméně častým typem **zpráva čtená**. V roce 2017 se v analyzovaném vzorku vyskytla pouze v 1 případě a v následujícím roce 11krát.

Druhým nejméně častým druhem zpráv byl v analýze **zpravodajský rozhovor**. V roce 2017 se vyskytl v 25 případech a v roce 2018 celkem 36krát. Interview však bylo čteně zastoupeno u témat, rozdělených do více příspěvků, která byla v rámci analýzy řazena jako kombinace více druhů zpráv.

Třetím a čtvrtým nejméně zastoupeným druhem zpráv byla **zpráva kombinovaná a reportážní**. Zpráva reportážní byla u příspěvků častěji využívána v roce 2017, konkrétně 65krát a kombinovaná zpráva se vyskytla v 56 případech. V roce 2018 byla naopak frekventovanější právě zpráva kombinovaná, kterou ČT v analyzovaném vzorku vysílala 67krát. Zprávu reportážní využila v 53 případech.

Obrazová zpráva byla v analýze druhým nejčastěji využívaným druhem televizní zprávy, a to v roce v obou letech. V roce 2017 ji ČT v analyzovaném vzorku Událostí odvysílala celkem 132krát, o rok později potom 113krát.

Nejčastěji byla v analyzovaném období využívána **kombinace více druhů zpráv**. V roce 2017 byla využita v 237 případech a v roce 2018 v 235 případech. Tento druh jsem vytvořila pro účely mé práce, a to z důvodu, že v mnoha případech nebylo z povahy příspěvku jednoznačné, do kterého druhu zpráv by se měl zařadit, případně kombinoval více druhů zpráv. Může tedy obsahovat všechny výše zmíněné druhy zpráv.

3.2 Sledované fenomény

VO: Jedná se o domácí nebo zahraniční událost?

V roce 2017 se v analyzovaném období vyskytlo celkem 319 domácích zpráv, 145 zpravodajských příspěvků, které se řadily do kategorie zahraničí. Celkem 34 příspěvků byly domácí události s přesahem do zahraničí a 18 zpráv jsem v tomto období určila jako zahraniční zprávy s přesahem.

Ve zkoumaném časovém období v roce 2018 jsem do kategorie domácích událostí zařadila 305 příspěvků a do kategorie zahraničních událostí celkem 140 příspěvků. Domácích událostí s přesahem bylo v tomto období 47 a zahraničních událostí s přesahem 24.

V obou letech výrazně převažoval počet domácích zpráv, což odpovídá relevanci významu místa události vzhledem k divákům. Přibližně poloviční zastoupení oproti domácím událostem měly však zahraniční události, u kterých se již nové informace k divákům přímo nevztahovaly, o to přísněji proto musely splňovat podmínky ostatních zpravodajských hodnot a nejčastěji se jednalo o zprávy ohledně zahraniční nebo mezinárodní politiky, a to především na území Evropy.

VO: Jaké části světa se týkala zahraniční událost?

Zpravodajské příspěvky se v roce 2017 obsahově vztahovaly primárně k Evropě, a to v 414 případech. 50 příspěvků se týkalo kategorie svět, 33 příspěvků se vztahovalo k Americe, 16 k Asii, 2 se řadily do kategorie jiné a 1 příspěvek informoval o Africe. V uvedeném roce se žádný příspěvek netýkal Austrálie a Oceánie.

V roce 2018 se ve zkoumaném období týkalo Evropy celkem 410 zpravodajských příspěvků, 45 se jich řadilo do kategorie svět, 33 z nich se týkaly území Ameriky, 25 jich informovalo o Asii. Pouze 1 příspěvek se vztahoval k Africe, 1 příspěvek se také řadil do kategorie jiné a 1 příspěvek informoval o Austrálii a Oceánii.

Nejčastěji byly zastoupeny zprávy o Evropě, což odpovídá podstatě významu místa události. Tyto zprávy byly divákovi v České republice nejbliž a zpravidla pro něj představovaly největší přínos z pohledu hodnoty nových informací o událostech. Druhou nejčastěji zastoupenou kategorií byl svět, tedy kategorie, která se týkala událostí s přesahem do více světových oblastí a velmi frekventovanou oblastí v této kategorii bylo Rusko. Naopak nejméně často příspěvky zpravovaly o Austrálii a Oceánii a také o Africe. Informace o těchto oblastech nemá pro diváka v České republice velkou vypovídající hodnotu.

VO: Jakým typem zprávy začínala zpravodajské relace?

V analyzovaném vzorku začínaly v roce 2017 i 2018 zpravodajské relace vždy událostí, které spadaly do kategorie hard news. Z toho lze soudit, že se Česká televize při vytváření hlavní zpravodajské relace snaží držet schématu, které využívají i další zpravodajská média, konkrétně potom zařazení té nejdůležitější a nejprínosnější informace hned na úvod.

VO: Jaká byla četnost výskytu soft news a hard news v jedné zpravodajské relaci?

V obou zkoumaných letech značně převažovaly události, které jsem určila jako hard news. V roce 2017 se 461 příspěvků řadilo do kategorie hard news a 57 událostí do soft news. V roce 2018 bylo 473 zpráv určených jako hard news a 44 z nich jako soft news.

Soft news se v Událostech řadily nejčastěji jako předposlední nebo poslední příspěvek ve zpravodajské relaci, které zpravidla informovaly o zajímavostech nebo kulturně. Dá se předpokládat, že tyto příspěvky slouží pro diváka jako odlehčení po sérii hard news, které jsou nejčastěji negativní. Tento sled událostí, nasycený informacemi, potom nedávají divákovi příliš prostoru se nad nově poznanými fakty zamyslet a interpretovat je, případně si na ně vytvořit názor. Zároveň mohou být protiváhou vysokého počtu negativních zpráv.

3.3 Hlavní výzkumná otázka

HO: Jak se proměnila hlavní zpravodajská relace na televizní stanici ČT24 v průběhu let 2017 a 2018?

Hlavní zpravodajská relace se v roce 2017 oproti roku 2018 lišila v délce zpravodajských příspěvků a také v počtu zpravodajských příspěvků během jedné zpravodajské relace. V roce 2018 byly příspěvky v průměru o více než vteřiny kratší, ale zároveň byl vyšší průměrný počet zpravodajských příspěvků během jedné relace. V délce stopáže tedy v průběhu dvou let nedošlo k žádným zásadním změnám ani v počtu délek zpravodajských relací. Nedošlo ani k výrazné změně v počtu delších a kratších zpravodajských příspěvků.

Při analyzování změn hlavních a vedlejších témat z dat vyplynulo, že hlavním tématem byla v obou analyzovaných letech ekonomika a finance. Překvapivým zjištěním však bylo četné zastoupení tématu kultury, kterou jsem v této práci řadila jako soft news a nevnímala jsem ji jako téma, o kterém by měl být divák neprodleně informován.

Závěr

Cílem mé práce bylo zjistit, zda se hlavní zpravodajská relace České televize, Události, během let 2017 a 2018 výrazným způsobem proměnila, případně zjistit, zda se v tomto časovém období dá z dat určit nějaké fenomény. Události jsem sledovala v průběhu celého roku a z každého měsíce určila dvě zpravodajské relace, které jsem následně analyzovala. Ve zpravodajských relacích jsem sledovala délku zpravodajských příspěvků, jejich počet v jedné zpravodajské relaci, místa a světové oblasti, ke kterým se příspěvky obsahově vztahovaly a také jaké druhy zpráv se pro příspěvky v Událostech nejčastěji využívaly.

Teoretická část této práce popisuje celý proces vzniku zpravodajských příspěvků a všechny možné faktory, které mohou působit na vznik televizní zpravodajské relace a příspěvků v nich. V této části je také definováno, co je zpráva a popis zprávy a jejich jednotlivých druhů. Dále v teoretické části uvádím charakteristiku televizního zpravodajství, tedy audiovizuálního produktu a také charakteristiku České televize, jejího vzniku, způsobu financování, právní regulace a závazku ČT dodržovat její Kodex. Všechny tyto uvedené skutečnosti mohou mít větší nebo menší vliv na vytváření konečných zpráv, které může divák sledovat ve večerním zpravodajství Událostí.

V kapitole metodologie jsem uvedla, jakou jsem si na začátku práce stanovila hlavní výzkumnou otázku a vedlejší výzkumné otázky, jak jsem je operacionalizovala, jakou jsem použila metodu pro analyzování, charakterizovala výzkumný vzorek a co bylo cílem analýzy.

V další části práce jsem popsala analýzu dat, ve které jsem zodpověděla hlavní výzkumnou otázku a vedlejší výzkumné otázky a interpretovala je.

Z výsledku analýzy 48 zpravodajských relací vyplynulo, že k zásadním změnám ve zpravodajských příspěvcích a ani ve zpravodajství Událostí nedošlo. V průběhu sledovaných úseků v letech 2017 a 2018 se nedošlo k výrazné změně u délky zpravodajských příspěvků, jejich počtu v jedné zpravodajské relaci. Výrazně se nezměnila ani světová oblast, o které příspěvky informovaly a ani četnost domácích a zahraničních zpráv.

Díky analyzování příspěvků jsem však dospěla ke zjištění, že v roce 2017 bylo téma kultury čtvrtým nejčastějším hlavním tématem zpravodajské relace. Tuto informaci vnímám jako překvapivou vzhledem k tomu, že kategorie kultury je často vnímána jako soft news, které v televizním zpravodajství běžně nedostává velký prostor. U zpravodajské relace

veřejnoprávní televize, konkrétně tedy České televize, jsem proto nepředpokládala tak vysokou četnost tohoto tématu. Přesto v obou zkoumaných letech výrazně převažovala kategorie hard news nad kategorií soft news, a to téměř desetinásobně.

Seznam literatury

BEDNAŘÍK, Petr, Jan JIRÁK a Barbara KÖPPLOVÁ. *Dějiny českých médií: od počátku do současnosti*. Praha: Grada, 2011. Žurnalistika a komunikace. ISBN 978-80-247-3028-8.

BERELSON, Bernard. *Content analysis in communication research*. Glencoe: Free Press, 1952. ISBN 0028412109.

HÁJEK, Martin. *Čtenář a stroj: vybrané metody sociálněvědní analýzy textů*. Praha: Sociologické nakladatelství (SLON), 2014. Studie (Sociologické nakladatelství). ISBN 978-80-7419-161-9

HALADA, Jan a Barbora OSVALDOVÁ, ed. *Slovník žurnalistiky: výklad pojmů a teorie oboru*. Praha: Univerzita Karlova, nakladatelství Karolinum, 2017. ISBN 978-80-246-3752-5.

HURTÍKOVÁ, Hana. *Framing televizního zpravodajství a jeho účinek na formování politických postojů veřejnosti: případová studie pádu vlády Mirka Topolánka v roce 2009*. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 2016. Politika a společnost. ISBN 978-80-7325-400-1.

KUČERA, Jan. *Stříhová skladba ve filmu a v televizi*. 2., dopl. vyd. Praha: Akademie múzických umění, 2002. ISBN 80-7331-896-2.

MCQUAIL, Denis. *Úvod do teorie masové komunikace*. 4., rozš. a přeprac. vyd. Praha: Portál, 2009. ISBN 978-80-7367-574-5.

MORAVEC, Václav. *Média v tekutých časech: konvergence audiovizuálních médií v ČR*. Praha: Academia, 2016. Společnost (Academia). ISBN 978-80-200-2572-2.

MOTAL, Jan. *Nové trendy v médiích*. Brno: Masarykova univerzita, 2012. ISBN 978-80-210-5826-2.

OLECKÁ, Ivana a Kateřina IVANOVÁ. *Metodologie vědecko-výzkumné činnosti*. Olomouc: Moravská vysoká škola Olomouc, 2010. ISBN 978-80-87240-33-5.

ORLEBAR, Jeremy. *Knihy o televizi*. Praha: Nakladatelství Akademie múzických umění, 2012. ISBN 978-80-7331-246-6.

OSVALDOVÁ, Barbora a Jan HALADA. *Praktická encyklopedie žurnalistiky a marketingové komunikace*. 3., rozš. vyd. Praha: Libri, 2007. ISBN 978-80-7277-266-7.

OSVALDOVÁ, Barbora. *Zpravodajství v médiích*. 2., upr. vyd. Praha: Karolinum, 2011. ISBN 978-80-246-1899-9.

POSTMAN, N. a POWERS, S. *How to Watch the News*. New York: Penguin Group, 2008. ISBN 978-0-14-311377-5.

REIFOVÁ, Irena. *Slovník mediální komunikace*. Praha: Portál, 2004. ISBN 80-7178-926-7.

RUSS-MOHL, Stephan. *Žurnalistika: komplexní průvodce praktickou žurnalistikou*. Přeložil Hana BAKIČOVÁ. Praha: Grada, 2005. ISBN 8024701588.

Sbírka zákonů Česká republika. Břeclav: Moraviapress. ISSN 1211-1244.

SEDLÁKOVÁ, Renáta. *Výzkum médií: nejužívanější metody a techniky*. Praha: Grada, 2014. *Žurnalistika a komunikace*. ISBN 978-80-247-3568-9.

SCHNEIDEROVÁ, Anna a Marek SCHNEIDER. *Komunikační dovednosti: učební text pro distanční studium*. Vyd. 2., upr. Ostrava: Ostravská univerzita v Ostravě, 2008. ISBN 978-80-7368-268-2.

SCHULZ, Winfried a Irena REIFOVÁ. *Analýza obsahu mediálních sdělení*. 2., přeprac. vyd. Praha: Karolinum, 2004. ISBN 80-246-0827-8.

ŠANDEROVÁ, J.: *Jak číst a psát odborný text ve společenských vědách*. Praha: Sociologické nakladatelství SLON 2005

TRAMPOTA, Tomáš. *Zpravodajství*. Praha: Portál, 2006. ISBN 8073670968.

TUCHMAN, Gaye. *Making News: A Study in the Construction of Reality*. New York : The Free Press, 1980. 256 s. ISBN 0-02-932930-2.

VÁGNER, Ivan. *Televizní zprávy – psychický nátlak?*. Praha: Argo, 1997. ISBN 80-7203-160-0

VANĀKOVÁ, Irena. *Mlčení a řeč v komunikaci, jazyce a kultuře*. Praha: Institut sociálních vztahů, 1996. ISBN 80-85866-14-5.

Internetové zdroje

Česká televize. Co je Rada ČT. In: *www.ceskatelevize.cz* [online]. [cit. 18.2.2021]. Dostupné z: <https://www.ceskatelevize.cz/rada-ct/co-je-rada-ct/>

Česká televize. Události České televize bude poprvé moderovat Světlana Witowská a Martin Řezníček. *ČT24* [online]. 24. 6. 2018 [cit. 13. 2. 2021]. Dostupné z: <https://ct24.ceskatelevize.cz/domaci/2518963-udalosti-ceske-televize-bude-poprve-moderovat-svetlana-witowska-a-martin-reznicek>

Česká televize. Zákonný rámec. In: *www.ceskatelevize.cz* [online]. [cit. 25.2.2021]. Dostupné z: <https://www.ceskatelevize.cz/rada-ct/co-je-rada-ct/>

Kodex České televize: zásady naplňování veřejné služby v oblasti televizního vysílání [online]. 2003. Praha: Česká televize, 2003 [cit. 2013-04-07]. ISBN 80-85005-46-8. Dostupné z: <https://www.ceskatelevize.cz/vse-o-ct/kodex-ct/preambule-a-vyklad-pojmu/>. Poslední úprava 27. 5. 2021

WHITE, David Manning. The “Gate Keeper”: A Case Study in the Selection of News. *Journalism Quarterly* [online]. 1950, 27(4), 383-390 [cit. 2021-6-21]. ISSN 0022-5533. Dostupné z: doi:10.1177/107769905002700403. Poslední úprava 15. 9. 2020

Seznam příloh

Příloha č. 1 – DVD se souborem Matice srovnání proměn relací ČT1